

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 2016

I. Δραστηριότητες Δ4 Δ/νσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά το 2016

Ο τομέας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Α.Δ.) διαδραμάτισε και κατά το προηγούμενο έτος (2016) ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, τόσο λόγω της άμεσης σύνδεσής τους με τρέχοντα πολιτικά ζητήματα και τις εξελισσόμενες κρίσεις διεθνώς, όσο και λόγω του ενδιαφέροντος ολοένα και περισσότερων κρατών να συμπεριλάβουν τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην εθνική και εξωτερική τους πολιτική.

Η Δ4 Διεύθυνση του Υπουργείου Εξωτερικών παρακολουθεί όργανα του ΟΗΕ που καλύπτουν τόσο τις γενικές, όσο και τις ειδικότερες εκφάνσεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως την Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που δρα παράλληλα προς αυτή. Επίσης, παρατηρεί το έργο των Επιτροπών Επιτήρησης (*treaty bodies*) που συνιστώνται από τα Διεθνή Σύμφωνα αφενός για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, αφετέρου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, καθώς και από τις λοιπές Διεθνείς Συμβάσεις, στις οποίες μετέχει και η Ελλάδα: για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (*ICERD*), τα Δικαιώματα των Γυναικών (*CEDAW*), τα Δικαιώματα του Παιδιού, τις Αναγκαστικές Εξαφανίσεις και τη Διεθνή Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων.

Στο σύνολο των θεμάτων των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που απασχολούν τα οικεία όργανα των Ηνωμένων Εθνών, το Υπουργείο Εξωτερικών έχει συντονιστικό ρόλο μεταξύ των συναρμοδίων Υπουργείων και φορέων.

Κατά το 2016, η Διεύθυνση ασχολήθηκε με:

1. Παρακολούθηση των εργασιών: Α) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ) και Β) της Τρίτης Επιτροπής της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών:

A) Παρακολούθηση Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ):

(Σημείωση: Τα κ-μ του ΣΑΔ είναι 47, από τα οποία 8 είναι κ-μ της ΕΕ: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Λετονία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Ην. Βασίλειο)

Το Συμβούλιο κατά το έτος 2016 πραγματοποίησε τρεις τακτικές (31^η, 32^η και 33^η) και δύο έκτακτες (25^η και 26^η) Συνόδους, στις οποίες η Ελλάδα συμμετέσχε ενεργά. Ειδικότερα:

- **Τακτικές Σύνοδοι:**

- i. 31^η Τακτική Σύνοδος ΣΑΔ (29/02 – 24/03/2016):**

Στο πλαίσιο εργασιών της 31^{ης} Συνόδου του Συμβουλίου, η Ελλάδα συμμετέσχε ενεργά σε τρία *core groups* κοινών δηλώσεων. Πρώτον, υποστήριξε την πρωτοβουλία της Κύπρου με θέμα το πολιτιστικά δικαιώματα και την πολιτιστική κληρονομιά. Δεύτερον, συμμετείχε στις πρωτοβουλίες του Ελ Σαλβαδόρ αναφορικά με τους Νέους & τα Α.Δ., και της Ελβετίας, τρίτον, με θέμα τα Ναρκωτικά & τα Α.Δ..

- Υιοθετηθέντα Ψηφίσματα:

Σημειώνονται τα σημαντικότερα, που αφορούν:

Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, Δικαιώματα του Παιδιού, ΑΔ & Περιβάλλον, Δικαίωμα σε επαρκή στέγαση, ΑΔ & εκπαίδευση, Επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους και άλλων διεθνών οικονομικών υποχρεώσεων στην πλήρη απόλαυση των ΑΔ, Δικαιώματα ανθρώπων που ανήκουν σε εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες, Ρόλος της καλής διακυβέρνησης στην απόλαυση των ΑΔ, Βασανιστήρια και άλλες μορφές βάνουσης ή απάνθρωπης μεταχείρισης και τιμωρίας, Προστασία των Α.Δ. των Υποστηρικτών Α.Δ., Ελευθερία Θρησκείας ή Πίστης, Δικαίωμα στην έκφραση, Δικαίωμα στην Ανάπτυξη (30ή επέτειος της σχετικής Διακήρυξης), Προώθηση της απόλαυσης των ΑΔ από όλους & σεβασμός της πολιτιστικής πολυμορφίας, Αρνητικές επιπτώσεις του μη επαναπατρισμού παράνομων κεφαλαίων στην απόλαυση των ΑΔ.

Επισημαίνονται, επίσης, οι ελληνικής πρωτοβουλίας Αποφάσεις αναφορικά με το Δικαίωμα στην Εργασία και με την Προώθηση των ΑΔ μέσω του αθλητισμού και του Ολυμπιακού Ιδεώδους.

ii. 32^η Τακτική Σύνοδος ΣΑΔ (13/06 – 01/07/2016):

Η Σύνοδος ξεκίνησε με την ομιλία του Ελβετού ΥΠΕΞ, ως εκπροσώπου της φιλοξενούσας χώρας, και επικεντρώθηκε, μεταξύ άλλων, στη συμπλήρωση 10 ετών από την ίδρυση του Συμβουλίου και τη συμβολή του στη διεθνή αναβάθμιση της σημασίας των Α.Δ.. Ακολούθησε ομιλία του Υπάτου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, *Zeid Ra'ad Al Hussein*, με την οποία στηλίτευσε την προϊούσα διάβρωση των θεσμών της διεθνούς κοινότητας, την περιστολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πλείονες περιοχές ανά τον κόσμο και τη φίμωση των υπερασπιστών τους. Υπερασπίστηκε την ελευθερία της έκφρασης, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και την ελευθερία της συνείδησης. Επιπροσθέτως, αναφέρθηκε στην Ατζέντα 2030, χαρακτηρίζοντάς την ως οδηγό καταπολέμησης της εκμετάλλευσης και του αποκλεισμού, δυνάμενο να συμβάλει στην προώθηση των Α.Δ. και, κατ' επέκταση, να επιφέρει πραγματική ανάπτυξη διεθνώς, ενώ εκτενής υπήρξε η αναφορά του στην προσφυγική κρίση. Δήλωσε ότι πρέπει να γίνει σεβαστή η αρχή της *non refoulement*, καθώς και να τηρηθεί η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας. Ακολούθως, εξέφρασε την έντονη ανησυχία του για τις διαρκείς οχλήσεις κατά της Κοινωνίας των Πολιτών και τις επιθέσεις εναντίον των δημοσιογράφων στην Τουρκία. Επικριτική υπήρξε η αναφορά του σε λοιπές ευρωπαϊκές χώρες, όπως την Πολωνία, την Ουγγαρία και την ΠΓΔΜ, λόγω των συστηματικών παρεμβάσεων της εκτελεστικής εξουσίας στη δικαστική,

καθώς επίσης και σε Ρωσία και Ουκρανία. Στη συνέχεια, σημείωσε τις κατάφωρες παραβιάσεις Α.Δ. στη Συρία και στην επιδείνωση της ήδη υφιστάμενης κρίσης στη χώρα. Δεν παρέλειψε, τέλος, να επισημάνει την ανησυχητική θέση των δικηγόρων και των επικριτών της κυβέρνησης στην Κίνα, καθώς και να σχολιάσει την κρίσιμη κατάσταση σε αρκετές άλλες χώρες.

Επίσης, διεξήχθησαν Διαδραστικοί Διάλογοι και συζητήσεις, σε ορισμένους εκ των οποίων συμμετέσχε ενεργά και η Ελλάδα με παρεμβάσεις της. Ειδικότερα:

Διαδραστικός Διάλογος για την κατάσταση των Α.Δ. στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, με τον Ειδικό Εισηγητή, κ. *Mutuma Ruteere*, αναφορικά με τις σύγχρονες μορφές ρατσισμού, φυλετικών διακρίσεων, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας, Συζήτηση Πάνελ με θέμα τον αθλητισμό και το Ολυμπιακό Ιδεώδες ως μέσο για την προώθηση των Α.Δ., Παρουσίαση Έκθεσης του Ύπατου Αρμοστή για τα Α.Δ. σχετικά με την ενίσχυση της τεχνικής συνεργασίας και των ικανοτήτων του Μπουρούντι στον τομέα των Α.Δ., με τον Πρόεδρο της Ανεξάρτητης Διεθνούς Διερευνητικής Επιτροπής για την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας.

- Υιοθετηθέντα Ψηφίσματα:

Συγκρατούνται κυρίως αυτά που αφορούν στα εξής θέματα:

Νέοι & ΑΔ, Προστασία κατά της βίας και των διακρίσεων με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό, Εμπορία Ανθρώπων, Εξάλειψη διακρίσεων κατά των γυναικών, Ανανέωση εντολής Ειδικού Εισηγητή για τα ΑΔ των εσωτερικά εκτοπισμένων, ΑΔ στο Διαδίκτυο, Ψυχική Υγεία και ΑΔ, Εξάλειψη βίας κατά των γυναικών που ανήκουν σε αυτόχθονες πληθυσμούς, Πεδίο (ελευθερία) δράσης των ΜΚΟ, Ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση των κοριτσιών, Πρακτικές ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων, Δικαιώματα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, Δικαίωμα στην εκπαίδευση, Κατάσταση των ΑΔ στη Λευκορωσία, παροχή τεχνικής βοήθειας στον τομέα των ΑΔ στην Ουκρανία.

iii. 33^η Τακτική Σύνοδος ΣΑΔ (13/09 – 30/09/2016):

Κατ' αυτήν, η Ελλάδα συμμετέσχε ενεργά στη Συζήτηση Πάνελ για την ισότητα των φύλων στον τομέα της εργασίας και στους μηχανισμούς του ΣΑΔ, τονίζοντας ότι η οικονομική κρίση δεν επηρέασε την προώθηση από ελληνικής πλευράς των Α.Δ. των γυναικών, καθώς επίσης και στο Γενικό Διάλογο για την Εφαρμογή της Διακήρυξης της Βιέννης και του σχετικού Προγράμματος Δράσης, επισημαίνοντας τα βήματα προόδου που έχει λάβει η χώρα μας ως προς την προώθηση των δικαιωμάτων των ομοφύλων ζευγαριών και την κατά το δυνατό εξίσωσή τους με τα ετερόφυλα. Υπήρξε, ακόμα, συμμετοχή της χώρας μας στο Διαδραστικό Διάλογο για την κατάσταση των Α.Δ. στη Λιβύη, επισημαίνοντας τη μέχρι τώρα παρασχεθείσα στήριξή μας. Εξίσου σημαντικές ήταν οι ελληνικές παρεμβάσεις και κατά τη διάρκεια τόσο του Διαδραστικού Διαλόγου με τον Ειδικό Εισηγητή για το δικαίωμα

πρόσβασης σε πόσιμο νερό, όσο και του Γενικού Διαλόγου για την προώθηση και προστασία όλων των Α.Δ..

- Υιοθετηθέντα Ψηφίσματα:

Συγκρατούνται ιδίως τα αφορώντα σε:

Καταπολέμηση σύγχρονων μορφών δουλείας, Πρόληψη μητρικής θνησιμότητας, ΑΔ & μεταβατική δικαιοσύνη, Ρόλος της πρόληψης στην προστασία και προώθηση των ΑΔ, ΑΔ & τοπικές κυβερνήσεις, Δικαίωμα στη σωματική και ψυχική υγεία, ΑΔ για ασφαλές πόσιμο νερό και υγιεινή, Θνησιμότητα των παιδιών κάτω των 5 ετών, Αυθαίρετες συλλήψεις, ΑΔ & αυτόχθονες πληθυσμοί, Ισότιμη συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή, ΑΔ στο Μπουρούντι, Τροποποίηση Εντολής Μηχανισμού Εμπειρογνομόνων για τα δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών, Εθνικές Επιτροπές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ανανέωση Εντολής Ανεξάρτητου Εμπειρογνώμονα ΣΑΔ για τη Σομαλία, Ενίσχυση Τεχνικής Συνεργασίας στον Τομέα ΑΔ, Ασφάλεια των Δημοσιογράφων, Πολιτιστικά Δικαιώματα και Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

- **Έκτακτες Σύνοδοι:**

- i. 25^η Έκτακτη Σύνοδος ΣΑΔ (21/10/2016):**

Θέμα της Συνόδου ήταν η κατάσταση των Α.Δ. στο Χαλέπι (Συρία). Στην εναρκτήρια ομιλία του, ο Υπάτος Αρμοστής για τα Α.Δ., κ. *Zeid al Houssein*, ανέφερε ότι τα εγκλήματα που λαμβάνουν χώρα είναι ιστορικών διαστάσεων και οι παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου από πλευράς των εμπλεκόμενων μερών αποτελούν εγκλήματα πολέμου, ενώ ανησυχητική είναι και η διαρκής επέκταση της τρομοκρατίας. Επεσήμανε δε ότι είναι επιτακτική ανάγκη η εκεχειρία, όπως επίσης και η απρόσκοπτη πρόσβαση ανθρωπιστικής βοήθειας στην περιοχή. Ο Πρόεδρος της *Commission of Inquiry*, καθώς και ο Εκπρόσωπος των Ειδικών Διαδικασιών του ΣΑΔ τόνισαν την εσκεμμένη καταστροφή υλικότεχνικών υποδομών, την ανάγκη λογοδοσίας των υπευθύνων, αλλά και διεξαγωγής επιτόπιων ερευνών.

Η χώρα μας, με παρέμβασή της, επεσήμανε ότι πρέπει να δοθεί πολιτική και όχι στρατιωτική λύση στο ζήτημα, εξέφρασε ανησυχία για την εξάπλωση του εξτρεμισμού, ιδίως κατά εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων, ενώ επεσήμανε την ανάγκη άμεσης διαχείρισης του ζητήματος, λόγω και των συνεπακόλουθων προσφυγικών ροών προς την Ελλάδα.

- ii. 26^η Έκτακτη Σύνοδος ΣΑΔ (14/12/2016):**

Κεντρική θεματική της Συνόδου υπήρξε η κατάσταση των Α.Δ. στο Νότιο Σουδάν και συγκλήθηκε με πρωτοβουλία των Η.Π.Α., Ηνωμένου Βασιλείου, Αλβανίας και Παραγουάης, στη Γενεύη, στις 14 Δεκεμβρίου 2016. Κατά τη διάρκεια της έκτακτης αυτής Συνόδου, ο Υπάτος Αρμοστής για τα Α.Δ., κ. *Zeid al Houssein*, αναφέρθηκε στη διαρκή επιδείνωση της κατάστασης στη χώρα, καθώς και στην ανάγκη

ευαισθητοποίησης της διεθνούς κοινότητας και ανάληψης ευθυνών από τα εμπλεκόμενα μέρη. Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και οι ομιλίες του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα ΟΗΕ, όπως και των Επικεφαλής της Επιτροπής Α.Δ. του ΣΑΔ αφενός, και της Επιτροπής Συντονισμού των Ειδικών Διαδικασιών του ΣΑΔ αφετέρου. Στις ομιλίες των δύο τελευταίων, καταδικάστηκε η χρήση βιασμών και άλλων μορφών σεξουαλικής βίας ως μέσων άσκησης πολιτικής.

Σε δήλωσή της η ΕΕ εξέφρασε την ανησυχία της αναφορικά με την κατάσταση των Α.Δ. και την ανθρωπιστική κρίση στην περιοχή, καταδίκασε τις ειδικές πράξεις βίας εις βάρος και των εθνικών μειονοτήτων, των παιδιών-στρατιωτών, των νοσοκομείων, των ανθρωπιστικών αποστολών και των δημοσιογράφων. Η ΕΕ παρότρυνε όλα τα κράτη να λάβουν αποφασιστικά μέτρα για την καταπολέμηση της βίας και τη ρητορική μίσους, ίδια δε την Αφρικανική Ένωση να προχωρήσει στην εφαρμογή σχετικών διεθνών κειμένων.

Β) Παρακολούθηση Τρίτης Επιτροπής της 71^{ης} Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών:

Κατά το διάστημα 4 Οκτωβρίου έως 23 Νοεμβρίου 2016, διεξήχθη η 71^η Γενική Συνέλευση, κατά την οποία υπερψηφίστηκαν 51 Αποφάσεις σχετικά με τα Α.Δ.. Η γενικότερη διάσταση θέσεων των χωρών κατέστη και σ' αυτή τη ΓΣΗΕ εμφανής.

Οξυμένες συγκριτικά με προηγούμενα έτη υπήρξαν οι συγκρούσεις λόγω υποβολής Απόφασης ουκρανικής πρωτοβουλίας αναφορικά με την Κατάσταση των Α.Δ. στην Κριμαία, καθώς και την προσπάθεια της Αφρικανικής Ομάδας να ανατρέψει ψήφισμα της 32^{ης} Συνόδου ΣΑΔ κατά της βίας και των διακρίσεων επί τη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού.

Για τις δυτικές χώρες, θετική κρίθηκε η έκβαση της ΓΣΗΕ, με μόνο αρνητικό σημείο την υπερψήφιση της τροπολογίας, που υποβλήθηκε από τη Σιγκαπούρη, στην Απόφαση «Μορατόριουμ στην Εκτέλεση της Θανατικής Ποινής».

Η ΕΕ προέβαλε τρεις αποφάσεις που αποτελούν σταθερές προτεραιότητες στο πλαίσιο διαμόρφωσης του Στρατηγικού Πλαισίου Δράσης εντός της Ομάδας *COHOM*. Πρόκειται, ειδικότερα, για τις «Ελευθερία Θρησκείας ή Πίστης», «Κατάσταση Α.Δ. στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας» και «Δικαιώματα του Παιδιού». Λόγω των θετικών εξελίξεων στη Μυανμάρ, η ΕΕ δεν έκρινε σκόπιμο να υποβάλει σχετικό Σχέδιο Απόφασης στο πλαίσιο της ΓΣΗΕ, γεγονός που επικρίθηκε από τον Οργανισμό Ισλαμικής Συνεργασίας (ΟΙΣ). Επιπροσθέτως, σημαντική υποστήριξη δέχθηκε η Ένωση από χώρες της Λατινικής Αμερικής, εξαιρουμένων των χωρών της Καραϊβικής (*CARICOM*), που τάχθηκαν υπέρ της κίνησης της Αφρικανικής Ομάδας.

Ενεργή υπήρξε και η συμμετοχή της Ελλάδας, με προτάσεις για εξισορροπημένο λεκτικό σε αποφάσεις αναφορικά με την κατάσταση των Α.Δ. σε

Συρία, Ιράν και Κριμαία (πρόκειται, μάλιστα, για Αποφάσεις-προτεραιότητες και στην Ομάδα Εργασίας *COHOM*). Προχωρήσαμε σε παρεμβάσεις: α) κατά τη γενική συζήτηση, αναφορικά με την κατάσταση των Α.Δ. στην Κύπρο, λόγω της τουρκικής εισβολής και κατοχής, β) στον διαδραστικό διάλογο με τον Ύπατο Αρμοστή ΗΕ για τους Πρόσφυγες και γ) στον διαδραστικό διάλογο με τον Ειδικό Εισηγητή για τα Δικαιώματα των Μεταναστών. Τέλος, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας για τον Τερματισμό της Ατιμωρησίας των Εγκλημάτων κατά των Δημοσιογράφων (2 Νοεμβρίου) και με δεδομένο ότι σχετική απόφαση υποβλήθηκε από ελληνικής πλευράς, διοργανώθηκε side event από τη ΜΑ ΟΗΕ σε συνεργασία με την *UNESCO*.

2. Επίσκεψη Ειδικού Εισηγητή Η.Ε. για τα δικαιώματα των μεταναστών, κ. François Crépeau (12-16 Μαΐου):

Κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα επισκέφθηκε τη χώρα μας ο εν λόγω Ειδικός Εισηγητής στο πλαίσιο της εντολής του (σημειωτέον ότι η Ελλάδα διατηρεί ανοικτή πρόσκληση – *standing invitation* – προς όλους τους Εντολοδόχους των Ειδικών Διαδικασιών του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

Κατά την παραμονή του στη χώρα μας, ο κ. *Crépeau* συναντήθηκε με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας και ανώτερα/ανώτατα υπηρεσιακά στελέχη διαφόρων Υπουργείων και Φορέων και πραγματοποίησε επισκέψεις σε κέντρα φιλοξενίας ανά την Ελλάδα. Μετά το πέρας της επίσκεψής του, ο κ. *Crépeau* συνέταξε έκθεση με παρατηρήσεις και προτάσεις του προς την ελληνική πλευρά, η οποία θα δημοσιευθεί εντός του 2017.

3. Επίσκεψεις Ύπατου Αρμοστή Η.Ε. για τους πρόσφυγες, κ. Filippo Grandi (23-25/08/2016):

Κατά το ανωτέρω διάστημα, επισκέφθηκε τη χώρα μας ο Ύπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες, κ. *Filippo Grandi*, για δεύτερη φορά. Συνομίλησε με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας και επισκέφθηκε εγκαταστάσεις φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία. Σκοπός της επίσκεψής του υπήρξε η εκτίμηση των ανθρωπιστικών αναγκών των προσφύγων/μεταναστών, καθώς και η ανεύρεση τρόπων περαιτέρω βοήθειας και ανθρωπιστικής ανταπόκρισης από πλευράς της Ύπατης Αρμοστείας σε συνεργασία με τις ελληνικές Αρχές.

4. Επίσκεψη Πρέσβειρας Καλής Θελήσεως για τους Πρόσφυγες, κας Angelina Jolie:

Κατά το διάστημα 15 με 17 Μαΐου 2016, επισκέφθηκε την Ελλάδα η Ειδική Απεσταλμένη του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας ΗΕ για τους Πρόσφυγες, κα *Angelina Jolie*, με σκοπό να εκδηλώσει την αμέριστη αλληλεγγύη της τόσο προς τους πληττόμενους, όσο και προς την ίδια τη χώρα μας, που καλείται, εν μέσω γενικευμένων δυσχερειών, να αντιμετωπίσει τις συνεχείς προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές.

Η κα *Jolie* επισκέφθηκε διάφορες εγκαταστάσεις φιλοξενίας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, συνομίλησε δε με εκπροσώπους της πολιτικής ηγεσίας, καθώς και της τοπικής αυτοδιοίκησης, θέλοντας να εκφράσει την υποστήριξή της προς όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές και να προβάλλει τη δεινή κατάσταση στη διεθνή κοινότητα.

5. Εξέταση της Ελλάδας στο πλαίσιο της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (Universal Periodic Review):

Με την A/RES/60/251 απόφαση του 2006 της ΓΣΗΕ, ιδρύθηκε το ΣΑΔ και η *UPR* (Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση), ένας συμπληρωματικός μηχανισμός που προωθεί μία peer to peer αξιολόγηση μεταξύ των κρατών. Χαρακτηρίζεται ως ο μηχανισμός εκείνος που υπενθυμίζει στα κράτη την υποχρέωσή τους να σέβονται και να εφαρμόζουν πλήρως τα ΑΔ και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Η διαδικασία εξέτασης μίας χώρας περιλαμβάνει, σε αδρές γραμμές, τα εξής στάδια: α) υποβολή εισαγωγικής παρέμβασης και παρουσίασης Εθνικής Έκθεσης της υπό εξέταση χώρας, β) διεξαγωγή διαδραστικού διαλόγου (*interactive dialogue*) με λοιπές χώρες και υποβολή από πλευράς των τελευταίων τυχόν παρεμβάσεων, ερωτημάτων ή/και συστάσεων, γ) απαντήσεις της εξεταζόμενης χώρας, δ) καταληκτική παρέμβαση και ε) υιοθέτηση της Έκθεσης από τη συνεστημένη Ομάδα Εργασίας.

Η χώρα μας εξετάστηκε από την Ομάδα Εργασίας της *UPR* κατά την 25^η Σύνοδό της (Γενεύη, 02 – 13/05/2016). Κατόπιν επικοινωνίας με αρμόδιους ημεδαπούς φορείς και υπό το συντονισμό του Υπουργείου Εξωτερικών, συγκλήθηκαν δύο προπαρασκευαστικές συσκέψεις για τη συγκρότηση της ελληνικής αποστολής.

Η Ελλάδα εξετάστηκε από 88 κ-μ ΟΗΕ, λαμβάνοντας πολλές θετικές κριτικές για την κατάσταση των ΑΔ μετά την τελευταία εξέτασή της, το 2011. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την υποστήριξη της χώρας μας από κράτη προερχόμενα από διαφορετικές γεωγραφικές ομάδες, επιβεβαιώνει τη θετική απήχηση των πρωτοβουλιών της χώρας μας στον τομέα των ΑΔ. Σταθερά επικριτικές υπήρξαν οι παρεμβάσεις της Τουρκίας, της ΠΓΔΜ και των ΗΠΑ, ιδίως για θέματα αναγνώρισης «μειονοτήτων» και μεταναστευτικό/προσφυγικό.

Η χώρα μας αποδέχθηκε, τελικά, 157 από τις 207 συστάσεις, ενώ τις 26 εναπομείναντες, ύστερα από απόρριψη των υπολοίπων, εξέτασε και απάντησε σε μεταγενέστερο στάδιο.

6. Εξέταση της χώρας μας από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Ρατσιστικών Διακρίσεων (CERD, 3-4 Αυγούστου 2016):

Στις 3-4 Αυγούστου 2016, έλαβε χώρα στη Γενεύη εξέταση της Ελλάδας από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (*CERD*), υποχρέωση που απορρέει από την αντίστοιχη Διεθνή Σύμβαση (*ICERD*).

Κατά τη συνήθη πρακτική, κάθε κράτος-μέλος στη Σύμβαση υποβάλλει εκθέσεις (*reports*) στην Επιτροπή, σχετικά με το πώς εξασφαλίζονται τα σχετικά δικαιώματα και πώς εφαρμόζονται από πλευράς του οι συμβατικές υποχρεώσεις του. Εν συνεχεία, η Επιτροπή εξετάζει τις υποβληθείσες εκθέσεις και απευθύνει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος συστάσεις (*recommendations*) υπό τη μορφή καταληκτικών παρατηρήσεων (*concluding observations*).

Σε ευρεία διυπουργική σύσκεψη, που οργανώθηκε από τη Δ4 Διεύθυνση, διευθετήθηκαν επιμέρους θέματα, οριστικοποιήθηκαν απαντήσεις σε πιθανά ερωτήματα. Οι εκπρόσωποι των αρμοδίων ελληνικών φορέων παρουσίασαν την πολιτική και τις αλλαγές στις οποίες προχώρησε η χώρα μας στον τομέα της αντιμετώπισης των φυλετικών διακρίσεων, απαντώντας κατά το στάδιο της προφορικής διαδικασίας. Οι απαντήσεις της ελληνικής αντιπροσωπείας κρίθηκαν ως ιδιαίτερα ικανοποιητικές, δεδομένου ότι προσκομίσθηκαν και στατιστικά στοιχεία που τεκμηριώναν τις υπό εξέταση εκθέσεις.

II. Υποψηφιότητες Ελλάδας

Η Δ1 Διεύθυνση, κατά τη διάρκεια του 2016, συνέχισε τον συντονισμό της παρουσίας της χώρας μας στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και την προώθηση των ελληνικών υποψηφιοτήτων στα εντεταλμένα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όργανα του ΟΗΕ. Η υποβολή και υποστήριξη των ελληνικών υποψηφιοτήτων υπογραμμίζει το έντονο ενδιαφέρον και την ευαισθησία της χώρας μας σε θέματα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται η εκλογή του καθηγητή Σ. Περράκη, ως μέλους στην Διεθνή Ανθρωπιστική Διερευνητική Επιτροπή (International Humanitarian Fact-Finding Commission - IHFFC), για την περίοδο 2017-2022.

Την προσήλωση της Ελλάδας στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως θεμέλιου λίθου της σύγχρονης διεθνούς έννομης τάξης, καθώς και τη βούληση της χώρας μας να συμβάλει ουσιαστικά στην προάσπισή τους, εκφράζει η εθνική μας υποψηφιότητα στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Council), για την περίοδο 2019-2021 (οι εκλογές θα πραγματοποιηθούν το 2018). Η εν λόγω υποψηφιότητα αξιολογείται ως μείζονος σημασίας για τη χώρα μας και προωθείται, με συνέπεια και μεθοδικότητα, από την Δ1 Διεύθυνση, ιδιαίτερα σε κάθε περίπτωση που μπορεί να επιδιωχθεί αμοιβαία υποστήριξη σε άλλα όργανα των Η.Ε.

Τέλος, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Απόφασης 1325 του ΣΑ ΟΗΕ με θέμα «Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια», σημειώνεται ότι παρότι η συζήτηση για την εφαρμογή της και η παρακολούθηση των εθνικών δράσεων προς την κατεύθυνση αυτή έχει ξεκινήσει από την υιοθέτησή της το 2000, οι διαδικασίες έχουν σημαντικά επιταχυνθεί τελευταία, λόγω: α) αυξημένου ενδιαφέροντος ορισμένων κρατών (π.χ. Ισπανίας που ανέλαβε και πρωτοβουλία για δημιουργία Δικτύου στο πλαίσιο των ΗΕ) β) της συναφούς συζήτησης εντός ΗΕ για την συνολική αναμόρφωση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και γ) του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της ΥΕ/ΑΕ κας

Mogherini για τα θέματα φύλου (gender issues), όπως καταδεικνύει ο ορισμός Ειδικής Συμβούλου (κα Μαρινάκη-Principal Advisor on Gender and Implementation of UNSC Resolution 1325), αλλά και των προσπαθειών της τελευταίας όπως αναδειξεί τη σημασία του ζητήματος της Απόφασης 1325 για την ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η Πρέσβυς κα Γαλαθιανάκη έχει ορισθεί ως εκπρόσωπος της Ελλάδας στην άτυπη task force επί υλοποίησης της Απόφασης 1325, που επίσης αποτελεί πρωτοβουλία της Ειδικής Συμβούλου για τα θέματα φύλου της ΥΕ/ΑΕ, κας Μαρινάκη.

III. Εξελίξεις στο πλαίσιο του ΟΑΣΕ

Η προσέγγιση της ασφάλειας από τον ΟΑΣΕ συμπεριλαμβάνει τρεις διαστάσεις: (α) πολιτικο-στρατιωτική, (β) οικονομική και περιβαλλοντική, και (γ) ανθρώπινη. Σε ό,τι αφορά τις κυριότερες εξελίξεις ως προς την ανθρώπινη διάσταση (τρίτη διάσταση), εντός του 2016, επί γερμανικής Προεδρίας ΟΑΣΕ, αναφέρονται τα εξής:

Η ετήσια δραστηριότητα του Οργανισμού ολοκληρώνεται, ως γνωστόν, με την κατ' έτος Υπουργική Σύνοδο, αρχές Δεκεμβρίου. Κατά την 23η Υπουργική Σύνοδο του ΟΑΣΕ που έλαβε χώρα στο Αμβούργο (08-09.12.2016) κυριάρχησε, όπως και στην Υπουργική του Βελιγραδίου το 2015, το ζήτημα της κρίσης στην Ουκρανία, ενώ δεν κατέστη δυνατή η υιοθέτηση γενικής Πολιτικής Διακήρυξης. Τα αποτελέσματα της Συνόδου θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ικανοποιητικά, λαμβανομένου υπ' όψιν του τεταμένου πολιτικού κλίματος και της προϊούσας έλλειψης εμπιστοσύνης, κυρίως μεταξύ Ρωσίας και Δύσης. Ο στόχος της γερμανικής Προεδρίας για τη διεξαγωγή ενός «ποιοτικού διαλόγου» επιτεύχθηκε, όχι τόσο κατά τις επίσημες συνεδρίες, όσο στις παράλληλες άτυπες συνεδρίες σε υπουργικό επίπεδο, με θέμα (α) την κρίση στην Ουκρανία και περί αυτήν, και (β) τον έλεγχο των εξοπλισμών σε σχέση με τη σημερινή αρχιτεκτονική ασφάλειας στην Ευρώπη. Χρήσιμη αποδείχθηκε και η συζήτηση στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων με την παρουσία της Κοινωνίας των Πολιτών για θέματα όπως η νεολαία, ο ρόλος της Κοινωνίας των Πολιτών σε θέματα ανθρώπινης διάστασης, ο διάλογος μεταξύ Ρώσων και Ουκρανών δημοσιογράφων, η οικοδόμηση γεφυρών και η ενσωμάτωση των εθνικών μειονοτήτων, η ριζοσπαστικοποίηση και ο εξτρεμισμός.

Στην Υπουργική του Αμβούργου, η χώρα μας εκπροσωπήθηκε από τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Ν. Κοτζιά, ο οποίος αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, διεξοδικότερα στην ουκρανική κρίση, στην παρατηρούμενη άνοδο του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας, στην έξαρση της τρομοκρατίας και στην προσφυγική και μεταναστευτική κρίση, τη οποία, όπως είπε, η Ελλάδα προσπαθεί να προσεγγίσει με υπευθυνότητα και ανθρωπιστικό πνεύμα. Όπως τόνισε, είναι ακριβώς η κρίση αυτή σε συνδυασμό και με άλλα αίτια που επιβάλλουν την εμβάθυνση της συνεργασίας του ΟΑΣΕ με τους Μεσογειακούς Εταίρους, ενώ υπενθύμισε τις συναφείς πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει κατά το πρόσφατο παρελθόν η χώρα μας (Διεθνής συνάντηση για

τον θρησκευτικό και πολιτιστικό πλουραλισμό, Αθήνα, Οκτώβριο 2015 και Διεθνής Συνδιάσκεψη για τη Σταθερότητα και την Ασφάλεια, Ρόδος, Σεπτέμβριος 2016).

Κατά την Υπουργική Σύνοδο του ΟΑΣΕ στο Αμβούργο, δεν κατέστη δυνατή η υιοθέτηση απόφασης που άπτεται θεμάτων της ανθρώπινης διάστασης, παρά τη σημασία που ο Οργανισμός και η ίδια γερμανική προεδρία απέδωσαν στη συγκεκριμένη διάσταση. Μεταξύ των σχεδίων αποφάσεων, συγκαταλέγονται τα εξής κείμενα: (Α) Προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων με αναπηρία. (Β) Αντιμετώπιση της προπαγάνδας που δημιουργεί εχθρότητα και οδηγεί σε συγκρούσεις. (Γ) Ελευθερία έκφρασης και ύπαρξης ελεύθερων και πλουραλιστικών ΜΜΕ. (Δ) Πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων απάνθρωπων μέσων τιμωρίας. (Ε) Πρόληψη των εγκλημάτων μίσους. (ΣΤ) Ορισμός του Αντισημιτισμού. (Ζ) Διεύρυνση της συμμετοχής των Ρομά και Σίντι στην πολιτική ζωή με έμφαση στις γυναίκες και στην νεολαία. Επίσης, υιοθετήθηκε απόφαση για την αντιμετώπιση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος, που άπτεται και των τριών διαστάσεων του Οργανισμού. Η εν λόγω απόφαση σε καμία περίπτωση δεν δύναται να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στις αρχικές επιδιώξεις, τόσο της χώρας μας, όσο και άλλων σ-Κ εντός και εκτός της ΕΕ. Εξαιτίας της γενικής μορφής της απόφασης, η Τουρκία, η Ελβετία και οι ΗΠΑ προχώρησαν σε ερμηνευτικές δηλώσεις προκειμένου να εκφράσουν την απογοήτευσή τους για την υιοθέτηση μίας απόφασης που υπολείπεται των πραγματικών αναγκών που δημιουργούνται.

Σε ό,τι αφορά τις ετήσιες συναντήσεις ανθρώπινης διάστασης του ΟΑΣΕ εντός του 2016, αναφέρονται τα εξής:

Πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Συνάντηση Εφαρμογής Ανθρώπινης Διάστασης ΟΑΣΕ (Human Dimension Implementation Meeting – HDIM), στη Βαρσοβία, στις 19-30.09.2016, κατά την οποία υπήρξε υψηλός αριθμός συμμετεχόντων, εκπροσωπώντας πλήθος σ-Κ, εταιρους, τα θεσμικά όργανα του ΟΑΣΕ, διεθνείς Οργανισμούς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

Έλαβαν χώρα δεκαοκτώ (18) εργασίμες συνεδρίες κατά τις δύο εβδομάδες της Συνάντησης, οι οποίες επικεντρώθηκαν στα ακόλουθα θέματα:

-δημοκρατικοί θεσμοί και η παρουσίαση του διευθυντή του Γραφείου για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΑΣΕ (ODIHR) για δημοκρατικές εκλογές, δημοκρατία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και πολιτικά δικαιώματα

-Διεθνείς Συμβάσεις (Covenants) για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η σημασία τους για την ανθρώπινη διάσταση του ΟΑΣΕ

-ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι

-θεμελιώδεις ελευθερίες και παρουσίαση του Εκπροσώπου του ΟΑΣΕ για την Ελευθερία των ΜΜΕ

-ανθρωπιστικά ζητήματα και άλλες δεσμεύσεις και η παρουσίαση του Ειδικού Εκπροσώπου και Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας ανθρώπων

-κράτος δικαίου (αποτροπή βασανισμού, κατάργηση θανατικής ποινής, δημοκρατική νομοθεσία, ανεξαρτησία δικαστικής εξουσίας και δικαίωμα σε δίκαια δίκη)

-ανεκτικότητα και μη διακριτική μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και αντιμετώπισης εγκλημάτων μίσους στην περιοχή του ΟΑΣΕ και της καταπολέμησης ρατσισμού, ξενοφοβίας και διάκρισης, καθώς και της μισαλλοδοξίας για θρησκευτικούς λόγους, επίσης και παρουσίαση του Ύπατου Αρμοστή για τις Εθνικές Μειονότητες

-ελευθερία της σκέψης, συνείδησης, θρησκείας ή πεποιθήσεων στο πλαίσιο της συζήτησης για τις θεμελιώδεις ελευθερίες

-ελεύθερη κυκλοφορία (μεταναστών, προσφύγων, εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων) στο πλαίσιο της συζήτησης για τις θεμελιώδεις ελευθερίες

-ισότητα των ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες σε όλους τους τομείς της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης του ΟΑΣΕ για την προώθηση της Ισότητας Φύλων στο πλαίσιο της συζήτησης για την ανεκτικότητα και τη μη διακριτική μεταχείριση

-ζητήματα που αφορούν τους Ρομά και Σίντι, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης του ΟΑΣΕ για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά και Σίντι στο πλαίσιο της συζήτησης για την ανεκτικότητα και τη μη διακριτική μεταχείριση

-δικαιώματα του παιδιού

-δραστηριότητες στην ανθρώπινη διάσταση (με έμφαση στα προγράμματα)

Οι τρεις Συμπληρωματικές Συναντήσεις Ανθρώπινης Διάστασης του ΟΑΣΕ για το 2016 πραγματοποιήθηκαν στη Βιέννη, με τα ακόλουθα θέματα:

Πρώτη Συμπληρωματική Συνάντηση Ανθρώπινης Διάστασης (14-15.04.2016): Πολιτικές και στρατηγικές για την περαιτέρω προώθηση της ανεκτικότητας και μη διακριτικής μεταχείρισης.

Δεύτερη Συμπληρωματική Συνάντηση Ανθρώπινης Διάστασης (27-28.10.2016): Ελευθερία έκφρασης και ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης με εστίαση στις καταστάσεις συγκρούσεων, περιλαμβανομένης της προστασίας των δημοσιογράφων και της κάλυψης ενόπλων συγκρούσεων.

Τρίτη Συμπληρωματική Συνάντηση Ανθρώπινης Διάστασης (10-11.11.2016): Εθνικές Μειονότητες, οικοδόμηση γεφυρών και ενσωμάτωση.

Το Ετήσιο Σεμινάριο Ανθρώπινης Διάστασης του ΟΑΣΕ στη Βαρσοβία, στις 21-23.11.2016, με αντικείμενο: Προωθώντας αποτελεσματικά και

ολοκληρωμένα/ενιαία συστήματα δικαιοσύνης: Πώς μπορεί να διασφαλισθεί η ανεξαρτησία και η ποιότητα του δικαστικού σώματος (Promoting Effective and Integral Justice System: How to ensure the independence and quality of the judiciary).

Θεσμικά όργανα-Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Office for Democratic Institutions and Human Rights - ODIHR)

Κατά το 2016, το ODIHR οργάνωσε αποστολή παρατηρητών για τις εκλογές στις ακόλουθες χώρες: Καζακστάν, πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές, 20.3.2016, Σερβία, πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές, 24.4.2016, Ισλανδία, προεδρικές εκλογές, 25.6.2016, Μογγολία, κοινοβουλευτικές εκλογές, 29.6.2016, Λευκορωσία, κοινοβουλευτικές εκλογές, 11.9.2016, Ρωσία, εκλογές -κρατική Δούμα-, 18.9.2016, Λιθουανία, κοινοβουλευτικές εκλογές, 9.10.2016, Μαυροβούνιο, κοινοβουλευτικές εκλογές, 16.10.2016, Γεωργία, κοινοβουλευτικές εκλογές -2ος γύρος-, 30.10.2016, Βουλγαρία, κοινοβουλευτικές εκλογές, 6.11.2016, ΗΠΑ, γενικές εκλογές, 8.11.2016, Μολδαβία, προεδρικές εκλογές -2ος γύρος-, 13.11.2016, Σαν Μαρίνο, πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές, 20.11.2016, Ουζμπεκιστάν, προεδρικές εκλογές, 4.12.2016, Ρουμανία, κοινοβουλευτικές εκλογές, 11.12.2016, πΓΔΜ, πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές, 11.12.2016.

Κατά το 2016 δεν υπήρξε συμμετοχή Ελλήνων παρατηρητών στις Αποστολές Παρατήρησης Εκλογών.

Το ODIHR σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διοργάνωσε εκδήλωση στις Βρυξέλλες, στις 16-17.6.2016, με θέμα «The role of civil society coalitions in addressing anti-Semitism», όπου συμμετείχαν 64 συμμετέχοντες από 18 σΚ του ΟΑΣΕ και το Ισραήλ.

Πραγματοποιήθηκε Διάσκεψη του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) με αντικείμενο «Ανεκτικότητα και Πολυμορφία», στο Βερολίνο, στις 20.10. 2016, κατά την οποία η χώρα μας εκπροσωπήθηκε από τον Υφυπουργό Εξωτερικών, κ. Αμανατίδη.

IV. Εξελίξεις στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το **Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ)** αποτελεί τον κορυφαίο ευρωπαϊκό οργανισμό με αποστολή την **επεξεργασία και υιοθέτηση κανόνων και προτύπων και την παρακολούθηση τήρησής των, επί τη βάση κοινών αξιών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημοκρατίας και Κράτους Δικαίου**. Κορυφαίο νομικό κείμενο όπου εδράζονται αυτές οι αξίες αποτελεί η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου – ΕΣΔΑ**, την οποία συνυπογράφουν τα 47 κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων τα 28 κ-μ της ΕΕ. Το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)** επιβλέπει την **εφαρμογή των προνοιών της ΕΣΔΑ** στα κράτη-μέλη του ΣτΕ. Παράλληλα το ΣτΕ διαθέτει ποικίλους **μηχανισμούς προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΑΔ)**, όπως η **Επιτροπή Υπουργών (ΕΥ)**, ο **Επίτροπος Α.Δ.**, η **Επιτροπή Βενετίας**, η **CPT**, η **ECRI**, η **διαδικτυακή Πλατφόρμα περί**

ασφάλειας δημοσιογράφων και προστασίας δημοσιογραφίας και η Επιτροπή Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

Η πρωτοφανής προσφυγική-μεταναστευτική κρίση έχει ενισχύσει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον του Οργανισμού για τη χώρα μας, ενώ κατά το έτος **2016** σημειώθηκαν **σημαντικές εξελίξεις** στο πεδίο της προστασίας των Α.Δ.

Σταχολογούμε τις σημαντικότερες ανά θεματική ενότητα:

A. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣτΕ

1. Στις **13 Ιανουαρίου 2016** η ΜΚΟ «Αγκαλιά» βραβεύτηκε από το ΣτΕ με το **βραβείο Raoul Wallenberg Prize** για την άμεση ανταπόκριση και περίθαλψη χιλιάδων προσφύγων στο νησί της Λέσβου, ανεξαρτήτου καταγωγής ή θρησκείας.
2. Τον **Ιανουάριο 2016** ανανεώθηκε η **θητεία** της Ελλάδας στο πενταμελές **Προεδρείο του Κέντρου Βορρά-Νότου του ΣτΕ.**
3. **Το Μάρτιο 2016** η Ελλάδα κύρωσε τον **Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη**, με την αποδοχή των 96 από τις 98 παραγράφους.
4. Ο Ειδικός Εκπρόσωπος του ΓΓ για πρόσφυγες και μετανάστες, **Πρέσβης κ. Tomas Boček**, επισκέφθηκε τη χώρα μας δύο φορές, **7 - 10 Μαρτίου** και **11 - 13 Ιουλίου 2016**. Κατά την εδώ παραμονή του, συναντήθηκε με σειρά αρμόδιων Υπουργών και επισκέφθηκε κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας. Στις δηλώσεις του, απέδωσε εύσημα σε Ελληνικές αρχές και πολίτες και τόνισε την ανάγκη επίδειξης αλληλεγγύης από πλευράς ΕΕ και κ-μ. Κατά τη δεύτερη επίσκεψή του (11-13 Ιουλίου), επισημοποιήθηκε η τεχνική συνεργασία Ελλάδας-ΣτΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό (αρμόδια Υπουργεία Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Εργασίας) στη βάση δέσμης 19 θεματικών συνεργασίας, σε θέματα όπως προστασία ασυνόδευτων ανηλίκων, εκπαίδευση δικαστών (μελών επιτροπών προσφύγων), επίσπευση απονομής διοικητικής δικαιοσύνης, ενσωμάτωση μεταναστών και συμμετοχή ελληνικών Δήμων στο Διαπολιτισμικό Δίκτυο Πόλεων του ΣτΕ. Στην επιτυχία της επίσκεψης συνέβαλε και η ανταλλαγή επιστολών μεταξύ του Γ.Γ. του ΣτΕ κ. T. Jagland και του Πρωθυπουργού κ. Α. Τσίπρα, με την οποία αποτυπώθηκε η ετοιμότητα του Οργανισμού όπως παράσχει στην Ελληνική κυβέρνηση **τεχνογνωσία** κατά την προετοιμασία και ανάπτυξη **νομοθετικών πρωτοβουλιών** και πολιτικών σχετικά με πρόσφυγες και μετανάστες.
5. Τον **Απρίλιο 2016**, ο Γ.Γ ΣτΕ, με **επιστολή** του προς τον τότε Υπουργό Εργασίας, κ. Κατρούγκαλο, **γνωστοποίησε την ετοιμότητα του Συμβουλίου** για την ικανοποίηση προηγούμενου ελληνικού αιτήματος περί **παροχής τεχνογνωσίας** με σκοπό την αναθεώρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει τα εργασιακά ζητήματα στην Ελλάδα.
6. Τον **Απρίλιο 2016** η **Αναπτυξιακή Τράπεζα του ΣτΕ (CEB)** **ενέκρινε τη χρηματοδότηση της Περιφέρειας Β. Αιγαίου με το ποσό των 375.000 ευρώ** για

την αγορά υψηλής τεχνολογίας εξοπλισμού για τη διάσωση στη θάλασσα και την αγορά κινητής ιατρικής μονάδας για τις επιχειρήσεις διάσωσης στη Λέσβο.

7. Στις **11 Μαΐου 2016** ξεκίνησε στην Αθήνα το **εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα την ΕΣΔΑ και το άσυλο** με τη συμμετοχή μιας πρώτης πιλοτικής ομάδας αποτελούμενη από 30 δικηγόρους, σε συνεργασία με τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών.
8. Ο Γενικός Γραμματέας του ΣτΕ, κ. Jagland, επισκέφθηκε τη χώρα μας το διάστημα **24-30 Μαΐου 2016** και είχε συναντήσεις με τον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο Βουλής καθώς και τους Υπ. Δικαιοσύνης και Αν. Υπουργούς Εξωτερικών και Μεταναστευτικής Πολιτικής. Κατόπιν, συμμετείχε σε διεθνή διάσκεψη για το προσφυγικό-μεταναστευτικό στο Ναύπλιο. Ο ΓΓ **εξήρε** το έργο της ελληνικής πλευράς, παρά τους περιορισμένους πόρους, ενώ τόνισε την υποχρέωση των κ-μ να στηρίξουν την μετεγκατάσταση. Παράλληλα χαιρέτησε τις ενέργειες της Τράπεζας Ανάπτυξης του ΣτΕ με την παροχή δανείου ύψους 200εκ ευρώ για χώρους υποδοχής και φιλοξενίας, τεχνικής βοήθειας και αγοράς υλικού για τους πρόσφυγες.
9. Ο Πρόεδρος κ. P. Agramunt και Ad hoc κλιμάκιο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης επισκέφθηκε την Ελλάδα **30 Μαΐου - 1 Ιουνίου 2016**, με κύριο αντικείμενο το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Ο κ. Agramunt συναντήθηκε με κ.κ. Πρωθυπουργό και Πρόεδρο Βουλής, **επαινώντας** τη χώρα μας για τις μέχρι τώρα προσπάθειές της.
10. Ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Muiznieks επισκέφθηκε τη χώρα μας **4 - 8 Ιουλίου 2016**, έχοντας επαφές με κ.κ. Υπουργούς Δικαιοσύνης, Εργασίας, Υγείας, Οικονομικών και κ.κ. Αν. Υπουργούς Μεταναστευτικής Πολιτικής, Προστασίας του Πολίτη, Άμυνας, Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Επεσήμανε την **πρόοδο στην καταπολέμηση του ρατσισμού** και της αυθαιρεσίας των σωμάτων ασφαλείας και ζήτησε να γίνουν περισσότερα στις κατευθύνσεις αυτές.
11. Ο Πρωθυπουργός κ. Α. Τσίπρας συμμετείχε ως κύριος ομιλητής στη **θερινή σύνοδο της Ολομέλειας της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης (22 Ιουλίου 2016)**, όπου είχε συναντήσεις με τον Πρόεδρο της ΚΣ, τον ΓΓ του ΣτΕ και τον Πρόεδρο του Ευρ. Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
12. Για το μεταναστευτικό-προσφυγικό **επισκέφθηκε δύο φορές τη χώρα μας (Απρίλιο και Ιούλιο 2016) Αντιπροσωπεία της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων (CPT-European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)**, προκειμένου να εξετάσει την απόλαυση των δικαιωμάτων προσφύγων και μεταναστών που τελούν υπό καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους. Στη σχετική **Έκθεση** της Επιτροπής (**Νοέμβριος 2016**) παρουσιάζονται τα ευρήματα των επισκέψεων, μεταξύ των οποίων γίνεται αναφορά στην ανεπαρκή παροχή ξεκάθαρης πληροφόρησης, οι

χρονίζουσες διαδικασίες και η αβεβαιότητα για το μέλλον, οι κακές υλικοτεχνικές συνθήκες, η ευαλωτότητα πολλών ατόμων και η περιρρέουσα αίσθηση ανασφάλειας κυρίως στα κέντρα κράτησης. Παράλληλα υπήρξαν καταγγελίες για κακομεταχείριση κρατουμένων, ενώ έμφαση δίνεται στην προστασία των ανηλίκων

13. Στις **30 Ιουνίου 2016** βραβεύθηκε με το **βραβείο «Βορρά – Νότου»** στο Κοινοβούλιο της Πορτογαλίας η **ΜΚΟ «Μετάδραση»** για την προσφορά της για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των αξιών του Συμβουλίου και της αλληλεγγύης μεταξύ των χωρών του Βορρά και Νότου της Ευρώπης. Είναι η πρώτη φορά που υπήρξε η ελληνική υποψηφιότητα για το βραβείο, παρά την από εικοσαετίας συνεχή συμμετοχή της Ελλάδας στο Κέντρο Βορρά-Νότου του ΣτΕ.
14. Στις **19 Αυγούστου 2016** ο **Επίτροπος ΑΔ δημοσίευσε επιστολή του προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης**, κ. Παρασκευόπουλο σχετικά με το νομοσχέδιο αναφορικά με τον **Εθνικό μηχανισμό διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας στα Σώματα Ασφαλείας** (ΕΛ.ΑΣ, Πυροσβεστική, Λιμενικό) και τις φυλακές υπό τον έλεγχο του **Συνηγόρου του Πολίτη**, ύστερα από καταγγελία, αυτοβούλως, ή μετά από παραπομπή της υπόθεσης από τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό ή γενικό γραμματέα. Ωστόσο τονίζει την ανάγκη διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων του, ενώ λόγω της αύξησης των κρουσμάτων ομοφοβικής βίας απαιτείται η αυστηρή εφαρμογή του υπάρχοντος νόμου.
15. Στις **12 Σεπτεμβρίου 2016** ο **Επίτροπος ΑΔ δημοσίευσε επιστολή του προς τον Υπουργό Υγείας**, κ. Ξανθό και την **Αναπληρώτρια Υπουργό** κα Φωτίου, σχετικά με την **προστασία των δικαιωμάτων ανθρώπων με διανοητικά και ψυχολογικά προβλήματα** και την ανάγκη από-ιδρυματοποίησής τους, με αφορμή περιπτώσεις θανάτου σε εξειδικευμένα ιδρύματα.
16. Στις **15 – 16 Σεπτεμβρίου 2016** πραγματοποιήθηκε στο **Στρασβούργο** η **Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Προέδρων των Εθνικών Κοινοβουλίων** με συμμετοχή του Προέδρου της Ελληνικής Βουλής κ. Ν. Βούτση. Η Διάσκεψη εστίασε στον ρόλο των Κοινοβουλίων στην μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, στη σχέση των Κοινοβουλίων με το ΣτΕ για την **προώθηση του κράτους δικαίου, τη δημοκρατία και την προστασία των Α.Δ.** και στην κινητοποίηση των εθνικών Κοινοβουλίων ενάντια στο μίσος. Πρόεδρος Κοινοβουλίου ΣτΕ τόνισε αδήριτη ανάγκη όπως εθνικά Κοινοβούλια **δραστηριοποιηθούν** προς ενίσχυση του διαλόγου, της ανεκτικότητας, της αλληλεγγύης και της ενσωμάτωσης
17. Στις **26 Σεπτεμβρίου 2016** δημοσιεύτηκαν οι **απαντήσεις τις Ελλάδας σε ερωτηματολόγιο** σχετικά με την αξιολόγηση εφαρμογής της **σύμβασης του ΣτΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων** από την Ομάδα Ειδικών (Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings - **GRETA**).

18. Στις **3 – 7 Οκτωβρίου 2016** αντιπροσωπεία της GRETA επισκέφθηκε την Ελλάδα και είχε συνάντηση με τον Εθνικό Εισηγητή του Υπουργείου Εξωτερικών για θέματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και με την Ελληνική Αστυνομία, την Υπηρεσία Ασύλου, το ΕΚΚΑ, κέντρα προστασίας γυναικών θυμάτων εμπορίας, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Υπουργείο Παιδείας. Αναμένεται η Έκθεση της Ομάδας.
19. Στις **20 Οκτωβρίου 2016**, κατόπιν αιτήματος της ΓΣΕΕ, πραγματοποιήθηκε δημόσια ακρόαση της Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων σχετικά με τις επιπτώσεις της λιτότητας στα κοινωνικά δικαιώματα (παραβίαση άρθρων 1,2,4,7 του ΕΚΧ). Συμμετείχαν ο Πρόεδρος της ΓΣΕΕ κ. Ι. Παναγόπουλος και ο Υπουργός Εργασίας κ. Γ. Κατρούγκαλος. Η απόφαση της Επιτροπής αναμένεται κατά τα μέσα του 2017.
20. Στις **10 Νοεμβρίου 2016** ξεκίνησε στη Θεσσαλονίκη το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα «**τα Εργασιακά Δικαιώματα ως Ανθρώπινα Δικαιώματα**», από εκπροσώπους του ευρωπαϊκού προγράμματος Εκπαίδευσης Επαγγελματιών Νομικών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (European Programme for Human Rights Education for Legal Professionals (HELP)) σε συνεργασία με την Εθνική Σχολή Δικαστών, με τη συμμετοχή του Διευθυντή της Σχολής κου Δ. Κράνη και του Διευθυντή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο ΣτΕ κου Χ. Γιακουμόπουλου.
21. Στις **22 Νοεμβρίου 2016** ξεκίνησε το πρόγραμμα **JUSTROM** με σκοπό την ενίσχυση της πρόσβασης των γυναικών Ρομά στη Δικαιοσύνη και την προστασία των δικαιωμάτων τους, με τη δημιουργία **δύο νομικών κλινικών** σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.
22. Στις **13 Δεκεμβρίου 2016** η **Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (Group of States against Corruption (GRECO))** δημοσίευσε **έκθεση** για την Ελλάδα στην οποία αναφέρεται ότι **δεν υπάρχει βελτίωση** στο θέμα της διαφάνειας στην χρηματοδότηση των κομμάτων και της ποινικοποίησης της δωροδοκίας, ενώ νομοθέτημα σχετικά με τους περιορισμούς άσκησης διώξεων προς δημόσια πρόσωπα από ιδιώτες, παραμένει σε ισχύ παρά τις εισηγήσεις της GRECO για κατάργησή του.
23. Το **2016** υπήρξαν **επτά (7) καταγγελίες** εις βάρος της χώρας μας στην **Διαδικτυακή Πλατφόρμα περί ασφάλειας δημοσιογράφων και προστασίας δημοσιογραφίας**, οι τρεις εκ των οποίων βρίσκονται στο ανώτατο επίπεδο παραβίασης των ΑΔ.

B. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΩΠΙΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Την 01.10.2016 εκκρεμούσαν 784 προσφυγές κατά της Ελλάδας, έναντι 892 στις 01.01.2016. Οι περισσότερες αφορούν υπέρβαση του ευλόγου χρόνου της δίκης

(πρόβλημα «συστημικό», όπως το έχει χαρακτηρίσει το ΕΔΔΑ). Άλλες αφορούν: Παράνομη μετανάστευση – Πρόσφυγες – Άσυλο, Άσκηση βίας από όργανα Σωμάτων Ασφαλείας, συνθήκες κράτησης σε φυλακές και σε εγκαταστάσεις Αστυνομίας, εκπαίδευση παιδιών Ρομά και μη συμμόρφωση σε αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων. Η χώρα μας κατατάσσεται στη 13η θέση, μεταξύ των 47 κ-μ ΣτΕ από άποψη εκκρεμών σε βάρος της προσφυγών. Ο συνολικός αριθμός καταδικαστικών για τη χώρα μας αποφάσεων, η εκτέλεση των οποίων επιτηρείται από την Επιτροπή Υπουργών (σύνθεση Μονίμων Αντιπροσώπων), ανέρχεται σε 457, από 506 το 2014.

Κατά τη διάρκεια του έτους πάνω από 60 ελληνικές υποθέσεις βγήκαν από την επιτήρηση της ΕΥ, λόγω συμμόρφωσης της Ελλάδας προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

Γ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Σε Έκθεση που δημοσιεύτηκε για την κατάσταση στον τομέα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων (με βάση τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη) κατά το έτος 2016 συμπεραίνεται ότι από τις 513 υποθέσεις που εξετάστηκαν σε σύνολο 34 κρατών υπήρξε ένα 51% συμμόρφωσης, 32% μη συμμόρφωσης και 17% υποθέσεις που χρήζουν περαιτέρω πληροφόρησης.

Στην περίπτωση της Ελλάδας υπήρξαν:

A. 7 σημεία συμμόρφωσης:

- αρ. 9 δικαίωμα για επαγγελματικό προσανατολισμό
- αρ. 15§1 Δικαίωμα των προσώπων που μειονεκτούν σωματικά ή διανοητικά για επαγγελματική εκπαίδευση και επαγγελματική και κοινωνική επαναπροσαρμογή - Να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να θέτουν στη διάθεση των ενδιαφερομένων μέσα επαγγελματικής εκπαίδευσης, στα οποία θα περιλαμβάνονται, ενδεχόμενα, ειδικευμένα ιδρύματα δημοσίου ή ιδιωτικού χαρακτήρα.
- αρ. 18§1 Δικαίωμα για την άσκηση κερδοφόρας δραστηριότητας στο έδαφος άλλων Συμβαλλομένων Μερών - Να εφαρμόζουν τους υπάρχοντες κανονισμούς με φιλελεύθερο πνεύμα
- αρ. 18§2 Να απλοποιούν τις διατυπώσεις που ισχύουν και να μειώνουν ή να καταργούν τα δικαστικά τέλη και κάθε άλλη οικονομική επιβάρυνση που καταβάλλεται από τους αλλοδαπούς εργαζόμενους ή τους εργοδότες τους.
- αρ. 18§3 Να κάνουν ελαστικότερους, είτε ατομικά είτε συλλογικά, τους κανονισμούς που ισχύουν για την απασχόληση των αλλοδαπών εργαζομένων και να αναγνωρίζουν:

- αρ. 18§4 Το δικαίωμα εξόδου των υπηκόων τους που επιθυμούν να αναπτύξουν κερδοφόρα δραστηριότητα στο έδαφος άλλων Συμβαλλόμενων Μερών
- αρ. 1 από το πρόσθετο Πρωτόκολλο του 1988

B. 3 σημεία μη συμμόρφωσης:

- αρ.1§1 Δικαίωμα για εργασία - Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για εργασία τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση - Να αναγνωρίζουν, ως έναν από τους κυριότερους αντικειμενικούς τους σκοπούς και αρμοδιότητες την πραγματοποίηση και τη διατήρηση του ψηλότερου και σταθερότερου δυνατού επίπεδου απασχόλησης για την επίτευξη της πλήρους απασχόλησης.
- αρ. 1§2 Να προστατεύουν με αποτελεσματικό τρόπο το δικαίωμα του εργαζόμενου να κερδίζει τη ζωή του με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα
- αρ. 15§2 Δικαίωμα των προσώπων που μειονεκτούν σωματικά ή διανοητικά για επαγγελματική εκπαίδευση και επαγγελματική και κοινωνική επαναπροσαρμογή - Να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την τοποθέτηση των σωματικώς μειονεκτούντων προσώπων, ιδίως μέσω ειδικευμένων υπηρεσιών τοποθέτησης σε εργασία, για τη δημιουργία δυνατοτήτων προστατευόμενης απασχόλησης και την εφαρμογή μέτρων για την ενθάρρυνση των εργοδοτών να προσλαμβάνουν σωματικά μειονεκτούντα πρόσωπα

Γ. 6 περιπτώσεις που χρήζουν περισσότερης διερεύνησης:

- αρ. 1§3 Δικαίωμα για εργασία - Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για εργασία τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση - Να συστήνουν ή να διατηρούν δωρεάν υπηρεσίες απασχόλησης για όλους τους εργαζόμενους.
- αρ. 1§4 Να εξασφαλίζουν ή να ευνοούν κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό καθώς επίσης και κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση και επαναπροσαρμογή
- αρ. 10§1 Δικαίωμα για επαγγελματική εκπαίδευση - Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για επαγγελματική εκπαίδευση, τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση: Να εξασφαλίζουν ή να ευνοούν, εφόσον είναι ανάγκη, την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση όλων των προσώπων, περιλαμβανομένων και των αναπήρων, σε συνεννόηση με τις επαγγελματικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων και να παρέχουν τα μέσα που θα επιτρέπουν την είσοδό τους στην ανώτερη τεχνική εκπαίδευση και στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση με μοναδικό κριτήριο την ατομική ικανότητα.

- αρ. 10§2 Να εξασφαλίζουν ή να ευνοούν σύστημα μαθητείας καθώς και άλλα συστήματα εκπαίδευσης των νεαρών αγοριών και κοριτσιών στις διάφορες απασχολήσεις τους.
- αρ. 10§3 Να εξασφαλίζουν ή να ευνοούν, εφόσον είναι ανάγκη :

α) κατάλληλα και προσιτά μέτρα για την εκπαίδευση των ενήλικων εργαζομένων,

β) ειδικά μέτρα για επαγγελματική μετεκπαίδευση των ενήλικων εργαζομένων που επιβάλλεται από την τεχνική εξέλιξη ή από νέο προσανατολισμό της αγοράς εργασίας.

- αρ. 10§4 Να ενθαρρύνουν την πλήρη χρησιμοποίηση των μέσων, που προβλέπονται από κατάλληλες διατάξεις όπως είναι :

α) η μείωση ή η κατάργηση δικαιωμάτων και τίτλων,

β) η χορήγηση οικονομικής βοήθειας στις κατάλληλες περιπτώσεις,

γ) ο συνυπολογισμός στο κανονικό ωράριο εργασίας του χρόνου που διατίθεται για συμπληρωματικά εκπαιδευτικά μαθήματα που παρακολουθούν οι εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια της απασχόλησής τους μετά από αίτημα του εργοδότη τους,

δ) η εγγύηση με κατάλληλο έλεγχο και σε συνεννόηση με τις επαγγελματικές οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων, της αποτελεσματικότητας του συστήματος μαθητείας και κάθε άλλου συστήματος εκπαίδευσης για νεαρούς εργαζόμενους και γενικά της κατάλληλης προστασίας των νεαρών εργαζομένων.

V. Ειδική Νομική Υπηρεσία (ENY)

1. Κατά το έτος 2016, η Ειδική Νομική Υπηρεσία του ΥΠΠΕΞ:

- Συνεργάστηκε στενά με τις συναρμόδιες Διευθύνσεις του Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και με τα συναρμόδια Υπουργεία, για την οριζόντια κάλυψη, από τη σκοπιά του διεθνούς δικαίου, των θεμάτων προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Συμμετείχε στην ελληνική αντιπροσωπεία στη σύνοδο Μαρτίου του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, καθώς και στην 71^η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ (Τρίτη Επιτροπή).

- Έλαβε μέρος στην εξέταση της Ελλάδας στο πλαίσιο της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (UPR) των κρατών μελών των ΗΕ, κατά την 25^η Σύνοδο της Ομάδας Εργασίας UPR του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Γενεύη, 02 – 13/05/2016). Έλαβε, εξάλλου, μέρος στην εξέταση της περιοδικής έκθεσης της Ελλάδας από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) της οικείας Σύμβασης των ΗΕ (Γενεύη, 3-4/8/2016).

- Χειρίστηκε ατομικές αναφορές (οιονεί δικαστικές προσφυγές) ενώπιον της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Στην υπόθεση «Πολιτιστικός Σύλλογος των Ελλήνων Τσιγγάνων Καταγομένων εκ Χαλκίδος και Περιχώρων «Η Ελπίδα» και Στυλιανός Καλαμιώτης κατά Ελλάδας», η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υιοθέτησε τις Διαπιστώσεις της, σύμφωνα με τις οποίες η Ελλάδα θα επενέβαινε κατά τρόπο αυθαίρετο στην άσκηση του δικαιώματος στην προστασία της κατοικίας (άρθρο 17 ΔΣΑΠΔ) και στην οικογένεια (άρθρο 23 ΔΣΑΠΔ), αυτοτελώς και σε συνδυασμό με το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή (άρθρο 2 παρ. 3 ΔΣΑΠΔ), εάν εκτελούσε τις αποφάσεις έξωσης και κατεδάφισης κατά των προσφευγόντων (Ρομά που διαμένουν στον καταυλισμό της περιοχής Νομισματοκοπείου του Δήμου Χαλανδρίου), εφόσον και καθόσον δεν υφίσταται αμέσως διαθέσιμη σε αυτούς ικανοποιητική εναλλακτική στέγαση.
- Εκπροσώπησε τη Χώρα στις εργασίες της Διευθύνουσας Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDDH) που είναι αρμόδια για την ανάπτυξη και την προώθηση των Α.Δ. και την βελτίωση του μηχανισμού ελέγχου της ΕΣΔΑ, καθώς και στο Προεδρείο (Bureau) της Διευθύνουσας Επιτροπής, στο οποίο έχει εκλεγεί η Ελληνίδα εκπρόσωπος, με θητεία που λήγει στις 31.12.2017. Σημειώνεται ότι το έργο της CDDH επικεντρώθηκε, κατά το 2016, σε θέματα όπως α) βελτίωση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος της ΕΣΔΑ, β) ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων γυναικών και αναγκαστικοί γάμοι, γ) ελευθερία της έκφρασης και σχέση της με άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, δ) ανθρώπινα δικαιώματα και μετανάστευση, ε) κοινωνία των πολιτών και εθνικοί μηχανισμοί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στ) ανθρώπινα δικαιώματα και τρομοκρατία.
- Έλαβε μέρος στις εργασίες της «Συντακτικής Ομάδας για τη Μετανάστευση και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CDDH-MIG)» (Επιτροπή Εμπειρογνομόνων που υπάγεται στην CDDH), με αντικείμενο τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα στον τομέα της μετανάστευσης.
- Έλαβε μέρος στις Εργασίες της Επιτροπής Νομικών Συμβούλων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CAHDI) η οποία, ως αρμόδια για τη διατύπωση νομικής γνώμης (opinion) επί συστάσεων της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, υιοθέτησε γνώμες σχετικές με: α) την επιβολή κυρώσεων σε βάρος κοινοβουλευτικών («Introduction of sanctions against parliamentarians») και β) την ασυλία των κοινοβουλευτικών και τις σύγχρονες προκλήσεις ως προς το εύρος των προνομίων και ασυλιών των μελών της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης («Parliamentary immunity: challenges to the scope of the privileges and immunities enjoyed by members of the Parliamentary Assembly»). Περαιτέρω η CAHDI ασχολήθηκε με το ζήτημα της επίλυσης ιδιωτικής φύσεως διαφορών μεταξύ διεθνών οργανισμών και φυσικών προσώπων, σε περίπτωση ιδίως που τα τελευταία υφίστανται ζημία από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των διεθνών οργανισμών (στο πλαίσιο π.χ. ειρηνευτικών αποστολών των Ηνωμένων Εθνών), και

εξέτασε τη δυνατότητα υιοθέτησης αποτελεσματικών μέσων αποκατάστασης της επελθούσας ζημίας (alternative remedies), ως εναλλακτική λύση στην άρση της ετεροδικίας. Τέλος, η CAHDI παγίως συζητά αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που άπτονται θεμάτων δημοσίου διεθνούς δικαίου (π.χ. απέλαση αιτούντων ασύλου και κίνδυνος βασανιστηρίων) αλλά και αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων με αντικείμενο την εξέταση προσφυγών από άτομα που έχουν συμπεριληφθεί σε καταλόγους κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

- Παρακολούθησε τις δραστηριότητες του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

- Εκπροσώπησε τη Χώρα στην Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου της ΕΕ για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) (International Criminal Court Sub-area of the Working Party on Public International Law, COJUR - ICC), η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της πολιτικής στήριξης του ΔΠΔ από την ΕΕ και τα Κ-Μ της, όπως η πολιτική αυτή εκφράζεται από την Απόφαση 2011/168/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της 21^{ης} Μαρτίου 2011 και το συναφές Σχέδιο Δράσης που υιοθετήθηκε τον Ιούλιο του 2011. Επίσης, συμμετείχε, όπως κάθε χρόνο, στη 15^η Σύνοδο της Συνέλευσης των Κ-Μ στο Καταστατικό του ΔΠΔ (Χάγη, 16-24 Νοεμβρίου 2016).

- Συμμετείχε στις εργασίες της Ομάδας Διοίκησης Έργου για την Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Κωνσταντινούπολη, Μάιος 2011), υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών.

- Εκπροσωπήθηκε στις Ομάδες Εργασίας για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Παιδί και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς και στο Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας.

- Έλαβε μέρος στη Συνάντηση Εφαρμογής της Ανθρώπινης Διάστασης του ΟΑΣΕ (Βαρσοβία, 19/09- 30/9/2016) για θέματα μειονοτήτων και αντιμετώπισης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας.

- Το Τμήμα Δικαίου Ευρωπαϊκής Ένωσης έλαβε μέρος στην Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. «Θεμελιώδη Δικαιώματα, Δικαιώματα των Πολιτών και Ελεύθερη Κυκλοφορία» (FREMP).

2. Η Ελλάδα κύρωσε νομοθετικά τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (Ν. 4359/2016, ΦΕΚ Α' 5), καθώς και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το έγκλημα στον Κυβερνοχώρο και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής,

σχετικά με την ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικής και ξενοφοβικής φύσης, που διαπράττονται μέσω Συστημάτων Υπολογιστών (Ν. 4411/2016, ΦΕΚ Α' 142).

VI. Δράσεις, έτους 2016, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Γραφείο Νομικού Συμβούλου του ΥΠΕΞ

Κατά το έτος 2016 κοινοποιήθηκαν στο Γραφείο μας διακόσιες εξήντα τέσσερις (264) ατομικές προσφυγές κατά της Ελλάδας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («Ε.Δ.Δ.Α.»), με εντολή για το χειρισμό τους.

Οι εν λόγω προσφυγές εγείρουν κατά πλειοψηφία ζητήματα παραβιάσεων των άρθρων: α) 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («Ε.Σ.Δ.Α.») σχετικά με την απαγόρευση βασανιστηρίων, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης κρατουμένων σε φυλακές, αστυνομικά κρατητήρια και λοιπά κέντρα κράτησης ανά την Ελλάδα, β) 6 § 1 Ε.Σ.Δ.Α. σχετικά με την υπέρβαση του εύλογου χρόνου της διαδικασίας ενώπιον των Πολιτικών, Ποινικών, Διοικητικών Δικαστηρίων, καθώς και στις δίκες ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου και γ) 13 Ε.Σ.Δ.Α. σχετικά με την έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής για τις προαναφερόμενες υπό (α) και (β) παραβιάσεις.

Περαιτέρω, οι λοιπές προσφυγές εγείρουν ζητήματα παραβιάσεων άλλων άρθρων της Ε.Σ.Δ.Α. (5, 6, 8, 10, 12, 14, 1 του 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α., 2 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α.).

Ως πλέον πρωτότυπες υποθέσεις αναφέρονται: **α)** η προσφυγή με επίκληση παραβίασης των άρθρων 6 παρ. 1 Ε.Σ.Δ.Α. (δίκαιη δίκη) και 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α. (δικαίωμα σεβασμού περιουσίας), λόγω ακύρωσης από τα Ελληνικά Δικαστήρια της διαθήκης του Έλληνα μουσουλμάνου συζύγου της προσφεύγουσας, κατόπιν εφαρμογής του ιερού μουσουλμανικού νόμου (sharia), **β)** η προσφυγή επιζώντων και συγγενών θανόντων στο ναυάγιο του Φαρμακονησίου της 20^{ης} Ιανουαρίου 2014 με επίκληση των άρθρων 2 (δικαίωμα στην ζωή υπό την ουσιαστική και διαδικαστική πτυχή του), 3 (απαγόρευση εξευτελιστικής μεταχείρισης) και 13 (έλλειψη αποτελεσματικής εθνικής προσφυγής), **γ)** η προσφυγή συγγενών θανόντος κατόπιν αυτοκτονίας, κατά τις αρχές, με επίκληση παραβίασης των άρθρων 2 (υπό τη διαδικαστική του πτυχή, λόγω της έρευνας που διεξήχθη ως προς τις συνθήκες θανάτου του συγγενή τους) και 13 Ε.Σ.Δ.Α. (έλλειψη αποτελεσματικής εθνικής προσφυγής), **δ)** η προσφυγή ενηλίκων πλέον προσώπων που ως ανήλικοι είχαν κριθεί ότι τέλεσαν αξιόποινες πράξεις και τους είχαν επιβληθεί αναμορφωτικά μέτρα, στην οποία οι προσφεύγοντες επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 2 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α., λόγω μη πρόβλεψης στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (κατά τον κρίσιμο τότε χρόνο) δυνατότητας άσκησης ενδίκου μέσου κατά της σχετικής απόφασης του Δικαστηρίου Ανηλίκων, **ε)** η προσφυγή με επίκληση παραβίασης του δικαιώματος των προσφευγόντων να συνάψουν γάμο, κατά την έννοια του άρθρου 12 Ε.Σ.Δ.Α., εξαιτίας των αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων,

που κήρυξαν την ακυρότητα του γάμου τους, με την αιτιολογία ότι απαγορεύεται, κατά το άρθρο 1357 Α.Κ., ο γάμος μεταξύ των συγγενών εξ' αγχιστείας και σε πλάγια γραμμή μέχρι και τον τρίτο βαθμό και **στ**) η προσφυγή με επίκληση παραβίασης των άρθρων 3 (εξουτελιστική μεταχείριση), 5 παρ. 1 (μη νόμιμη κράτηση) και 5 παρ. 2 Ε.Σ.Δ.Α. (μη επαρκής πληροφόρηση λόγων κράτησης) σχετικά με τις συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης Χίου (Hotspot VIAL) μετά την 21^η Μαρτίου 2016.

Κατά το έτος 2016, δημοσιεύθηκαν σχετικά με την Ελλάδα εκατόν πενήντα τρεις (153) αποφάσεις (κατά πλειοψηφία διαγράφουν τις προσφυγές από το πινάκιο λόγω φιλικού διακανονισμού ή αποδοχής μονομερούς δήλωσης της Ελλάδας) επί προσφυγών που στρέφονταν κατά της Ελλάδας¹.

Από τις αποφάσεις, όπου το Ε.Δ.Δ.Α. προέβη σε ουσιαστική εξέταση των προσφυγών, αναφέρουμε ως πιο ενδιαφέρουσες τις ακόλουθες:

α) Απόφαση της 21^{ης}-7-2016 στην υπόθεση Μαματάς και λοιποί κατά Ελλάδας (αρ. προσφυγών 63066/14, 64297/14 και 66106/14), σχετικά με τρεις (3) συλλογικές προσφυγές φυσικών προσώπων που, κατ' επίκληση των άρθρων 14 Ε.Σ.Δ.Α. και 1^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α., αμφισβητούσαν τη διαδικασία ανταλλαγής των ελληνικών ομολόγων σύμφωνα με το Ν. 4050/2012 (Private Sector Involvement, "P.S.I."). Το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε ότι, στη διάρκεια μιας περιόδου σοβαρής πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, την οποία η Ελλάδα βίωσε πρόσφατα και βιώνει ακόμη -που είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της Ελλάδας από τις διεθνείς αγορές και επέφερε την αδυναμία της να χρηματοδοτήσει τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις της- το Ελληνικό κράτος μπορούσε νομίμως να λάβει τα επίμαχα μέτρα, ενόψει της ανάγκης διατήρησης της οικονομικής σταθερότητας και της αναδιάρθρωσης του χρέους, χάριν του γενικού συμφέροντος. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους, το Δικαστήριο κατέληξε ότι η διαδικασία ανταλλαγής των τίτλων των προσφευγόντων δεν παραβίασε το δικαίωμά τους να μην υποστούν διάκριση κατά την απόλαυση του προστατευομένου από το άρθρο 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου δικαιώματος και έκρινε ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 14 Ε.Σ.Δ.Α., σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α.

β) Απόφαση (Decision) της 11^{ης}-10-2016 στην υπόθεση ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ κατά Ελλάδας (αρ. προσφυγής 55949/13) σχετικά με προσφυγή της υπό εξυγίανση τεθείσας ελληνικής βιομηχανίας που, κατ' επίκληση των άρθρων 6 § 1 και 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α., αμφισβητούσε τη διαδικασία ανάκτησης παράνομων κρατικών ενισχύσεων, σε εκτέλεση απόφασης της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε ότι η προσφεύγουσα διέθετε επαρκή ένδικα βοηθήματα για να προστατεύσει αποτελεσματικά τα δικαιώματά της εκ της Ε.Σ.Δ.Α. και, συνεπώς, δεν παραβιάστηκε το δικαίωμά της για πρόσβαση σε δικαστήριο. Έκρινε, επίσης, ότι δεν υπήρξε προσβολή των αρχών της αναλογικότητας και της

---

¹ Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν από την ηλεκτρονική βάση δεδομένων του Ε.Δ.Δ.Α. <http://hudoc.echr.coe.int>.

ασφάλειας δικαίου, λόγω της επιστροφής, εκ μέρους της προσφεύγουσας, της ενίσχυσης που εισπράχθηκε παρανόμως, προσαυξημένης με κεφαλαιοποιημένους τόκους και, ως εκ τούτου, δεν υπήρξε εν προκειμένω παραβίαση του άρθρου 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου Ε.Σ.Δ.Α.

γ) Απόφαση της 6^{ης}-10-2016 στην υπόθεση Κωνσταντινίδης κατά Ελλάδας (αρ. προσφυγής 76438/12), με την οποία το Ε.Δ.Δ.Α. απέρριψε προσφυγή που προέβαλε αιτιάσεις παραβίασης του άρθρου 6 παρ. 1 και 3 (δ) Ε.Σ.Δ.Α. (δίκαιη δίκη και δικαίωμα εξέτασης μάρτυρα κατηγορίας), λόγω μη εξέτασης της πραγματογνώμονος-γραφολόγου ως μάρτυρα κατηγορίας στην ποινική δίκη για πλαστογραφία, και 6 παρ. 1 Ε.Σ.Δ.Α. (δίκαιη δίκη), λόγω μη επαρκούς αιτιολογίας της απόφασης του Αρείου Πάγου που απέρριπτε την σχετική αίτηση αναίρεσης κατά της καταδικαστικής απόφασης. Το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε ότι η γραφολόγος υπήρξε πραγματογνώμονας και όχι μάρτυρας, ότι η έκθεσή της δεν ήταν το μοναδικό ή αποφασιστικό στοιχείο για την καταδίκη του προσφεύγοντος και ότι, σε κάθε περίπτωση, αυτός είχε στη διάθεσή του όλες τις διαδικαστικές εγγυήσεις, ώστε τα δικαιώματα υπεράσπισης του δεν υπέστησαν περιορισμό μη συμβατό προς τις επιταγές δίκαιης δίκης. Περαιτέρω, το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε ότι ο Άρειος Πάγος είχε επαρκώς αιτιολογήσει την απόφαση, με την οποία απέρριψε την σχετική αίτηση αναίρεσης.

δ) Απόφαση της 2^{ης}-6-2016 στην υπόθεση Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας (αρ. προσφυγής 18880/15), με την οποία το Ε.Δ.Δ.Α. απέρριψε προσφυγή που προέβαλε αιτιάσεις παραβίασης του άρθρου 6 παρ. 1 Ε.Σ.Δ.Α. (δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο), λόγω των προϋποθέσεων παραδεκτού για την άσκηση ενδίκου μέσου ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας που τέθηκαν με το άρθρο 12 του Ν. 3900/2010. Το Ε.Δ.Δ.Α. διέλαβε ότι οι επίμαχες προϋποθέσεις άσκησης ενδίκου μέσου είναι σαφείς, προβλέψιμες, σύμφωνες με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, εξυπηρετούν νόμιμο σκοπό –την εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης– και δεν θίγουν τον εύλογο χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ χρησιμοποιούμενου μέσου και επιδιωκόμενου σκοπού. Κατά συνέπεια, το Ε.Δ.Δ.Α. έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν υπέστη δυσανάλογο περιορισμό στο δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.

ε) Απόφαση της 21^{ης}-1-2016 στην υπόθεση L.E. κατά της Ελλάδας (αρ. προσφυγής 71545/12), με την οποία το Ε.Δ.Δ.Α. διέγνωσε παραβίαση του άρθρου 4 Ε.Σ.Δ.Α. (απαγόρευση της δουλείας και καταναγκαστικών έργων, λόγω της βραδύτητας που επέδειξαν οι εθνικές αρχές σχετικά με τη λήψη επιχειρησιακών μέτρων υπέρ της προσφεύγουσας, την οποία καθυστέρησαν να αναγνωρίσουν ως θύμα σωματεμπορίας), του άρθρου 6 Ε.Σ.Δ.Α. (λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της ποινικής δίκης, στην οποία η προσφεύγουσα είχε δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής) και 13 Ε.Σ.Δ.Α. (λόγω έλλειψης αποτελεσματικής εθνικής προσφυγής σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας).

3. Κατά τον χειρισμό των νεοεισερχόμενων προσφυγών σε υποθέσεις παραβιάσεων των άρθρων 3, 6 § 1 και 13 Ε.Σ.Δ.Α., ως εκτέθηκαν ανωτέρω υπό (1), λαμβάνοντας

υπόψη την, κατά περίπτωση, νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α. και προς αποφυγή καταδικαστικών αποφάσεων κατά της χώρας, η Ελλάδα προέβη σε υποβολή προς το Ε.Δ.Δ.Α. αξιολογημένου αριθμού δηλώσεων φιλικών διακανονισμών (άρθρο 39 Ε.Σ.Δ.Α.), εν συνεχεία δε αυτών (στις λιγοστές περιπτώσεις απόρριψής τους από τους προσφεύγοντες), σε υποβολή μονομερών δηλώσεων ενώπιον του Ε.Δ.Δ.Α (άρθρο 62^A του Κανονισμού του). Η εν λόγω διαδικασία διεκπεραιώθηκε μετά από την έκδοση σχετικών Πρακτικών Τριμελών Επιτροπών του Γραφείου μας (άρθρα 5, 6 και 7 Ν. 3086/2002).

4. Κατά το έτος 2016, το Γραφείο μας υπέβαλε επικαιροποιημένες πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με το στάδιο συμμόρφωσης της εσωτερικής έννομης τάξης προς αποφάσεις του Ε.Δ.Δ.Α, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της εκτέλεσης αυτών από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατ' άρθρο 46 § 2 Ε.Σ.Δ.Α., συμβάλλοντας σημαντικά στην πρόοδο και/ή ολοκλήρωση του εν λόγω ελέγχου. Κατόπιν αυτού, ολοκληρώθηκε επιτυχώς η διαδικασία ελέγχου εκατόν δεκατεσσάρων (114) υποθέσεων από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

5. Επιπλέον, αναφέρουμε ότι το Γραφείο μας χειρίστηκε δύο (2) Ατομικές Αναφορές (Καταγγελίες) ενώπιον της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα (Δ.Σ.Α.Π.Δ.). Οι προσφεύγοντες, Ιταλοί ομολογιούχοι, παραπονέθηκαν για τις απώλειες που υπέστησαν από το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων (P.S.I.), ισχυριζόμενοι ότι η υπαγωγή των ομολόγων τους στις διατάξεις του Ν. 4050/2012 συνιστά παραβίαση διατάξεων του Δ.Σ.Α.Π.Δ. και ειδικότερα των άρθρων 26 (ισονομία και απαγόρευση διακριτικής μεταχείρισης), 2 παρ. 3 (α) και (β) (δικαίωμα δικαστικής προσφυγής), σε συνδυασμό με το άρθρο 14 (δίκαιη δίκη), και 4 (παρέκκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης). Οι εν λόγω υποθέσεις εκκρεμούν.

6. Τέλος, κατά το έτος 2016, μέλη του Γραφείου μας συμμετείχαν: **α)** στην 1250η Σύνοδο της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (DH) που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο από 8 έως 10 Μαρτίου 2016 (εξέταση εκτέλεσης αποφάσεων του Ε.Δ.Δ.Α.), **β)** στην πρώτη σύνοδο του Drafting Group on Recommendation CM/Rec(2008)2 (DH-SYSC-REC) για την ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων του Ε.Δ.Δ.Α. της Επιτροπής ειδικών για το σύστημα της Ε.Σ.Δ.Α. (DH-SYSC) που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο από 23 έως 25 Μαΐου 2016, **γ)** Στην 1259η Σύνοδο της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (DH) που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο από 7 έως 9 Ιουνίου 2016 (εξέταση εκτέλεσης αποφάσεων του Ε.Δ.Δ.Α.) και **δ)** στην δεύτερη σύνοδο της Επιτροπής ειδικών για το σύστημα της Ε.Σ.Δ.Α. (DH-SYSC) που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο από 8 έως 10 Νοεμβρίου 2016.

7. Επισυνάπτεται συγκεντρωτικός πίνακας ανά κατηγορία δραστηριοτήτων του Γραφείου μας στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

**ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
Γ.Ν.Σ. ΥΠ. ΕΞ. ΣΤΟ ΠΕΛΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2016

A. ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Ε.Δ.Δ.Α.:264

B. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Ε.Δ.Δ.Α.: 153

B.1 ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ: 41

B.2 ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΕΣ: 4

B.3 ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ (DECISIONS): 12

**B.4 ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΠΙΝΑΚΙΟ (λόγω φιλικού διακανονισμού: 96
ή μονομερούς δήλωσης)**

Γ. ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ Ε.Δ.Δ.Α.: 89

Δ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΙΛΙΚΟΥ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ Ε.Δ.Δ.Α.: 232

Ε. ΜΟΝΟΜΕΡΕΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ Ε.Δ.Δ.Α.: 13

ΣΤ. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ Ε.Δ.Δ.Α.

ΣΤ1. ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ Ε.Δ.Δ.Α.: 10

ΣΤ2. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ/ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΑΥΣΕ Η ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ

ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: 17/114

Ζ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ/ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ: 4

Η. ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΟΥ Δ.Σ.Α.Π.Δ. 2

VII. Εξελίξεις που σημειώθηκαν το 2016 στο πεδίο της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου - Μετανάστευση-Άσυλο

A. Σε επίπεδο Ε.Ε.

1. Νομοθετική δέσμη ασύλου

Μέσα στο 2016, η Ευρ. Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο και το Ευρ. Κοινοβούλιο δέσμη νομοθετικών προτάσεων για την αναθεώρηση της ενωσιακής νομοθεσίας περί ασύλου. Οι νομοθετικές αυτές προτάσεις αφορούν: 1) τις διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (πρόταση Κανονισμού που θα αντικαταστήσει την Οδηγία 2013/32/ΕΕ), 2) τις προϋποθέσεις αναγνώρισης των υπηκόων τρίτων χωρών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας (πρόταση Κανονισμού που θα αντικαταστήσει την Οδηγία 2011/95/ΕΕ), 3) τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων διεθνούς προστασίας (πρόταση Οδηγίας που θα αντικαταστήσει την Οδηγία 2013/33/ΕΕ), 4) τη θέσπιση κριτηρίων και μηχανισμών για τον καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο να εξετάσει μια αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας (πρόταση Κανονισμού «Δουβλίνο IV» που θα αντικαταστήσει τον Κανονισμό Ε.Ε. 604/2013), 5) την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ασύλου (πρόταση Κανονισμού για την αναθεώρηση του Καν. 439/2010 που ιδρύει το EASO), 6) τη θέσπιση ενός ενωσιακού προγράμματος επανεγκατάστασης (resettlement) (πρόταση Κανονισμού) και 7) την αναθεώρηση του Κανονισμού EURODAC (πρόταση Κανονισμού που θα αντικαταστήσει τον Κανονισμό Ε.Ε. 603/2013)².

Μέχρι στιγμής, η αρμόδια ομάδα εργασίας στο Συμβούλιο (ΟΕ «Άσυλο») έχει ολοκληρώσει την πρώτη ανάγνωση των προτάσεων Κανονισμών «Δουβλίνο» και για την Αναγνώριση και της πρότασης Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής. Έχει, επίσης, ολοκληρώσει την εξέταση των προτάσεων Κανονισμών για την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ασύλου και το EURODAC. Η πρώτη ανάγνωση της πρότασης Κανονισμού για τις Διαδικασίες είναι σε εξέλιξη, ενώ μόλις ξεκίνησε η εξέταση της πρότασης Κανονισμού για την Επανεγκατάσταση.

2. Εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου για τη μετεγκατάσταση

Η κατανομή αιτούντων άσυλο εφαρμόζεται ad hoc με τις αποφάσεις του Συμβουλίου για τη μετεγκατάσταση αιτούντων διεθνούς προστασίας από Ελλάδα και Ιταλία (αρ. 1523/14.9.2015 και 1601/22.9.2015). Πράγματι, το άρθρο 78 ΣΛΕΕ, προβλέπει ότι εφόσον ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν επείγουσα κατάσταση, λόγω αφινίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, μετά από

² Βλ. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_en.htm

πρόταση της Επιτροπής, προσωρινά μέτρα υπέρ του εν λόγω κράτους μέλους ή των εν λόγω κρατών μελών. Τα σχετικά μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή περιλαμβάνουν ένα προσωρινό σύστημα κατανομής για τα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας, ώστε να εξασφαλιστεί δίκαιη και ισόρροπη συμμετοχή όλων των κρατών μελών στην προσπάθεια, το οποίο μεσοπρόθεσμα θα αντικαταστήσει ένα υποχρεωτικό και αυτόματα ενεργοποιούμενο σύστημα μετεγκατάστασης, για την δίκαιη κατανομή όσων χρήζουν διεθνούς προστασίας. Έως τότε τα κράτη πρέπει να επιδείξουν «αλληλεγγύη και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να βοηθήσουν χώρες που βρίσκονται σε πρώτη γραμμή»³.

Η Ελλάδα παραμένει σταθερά προσηλωμένη στον θεσμό της μετεγκατάστασης. Ωστόσο, η βραδεία απόκριση των υπολοίπων κρατών μελών της Ε.Ε. επιβαρύνει έτι περαιτέρω τις ήδη υπερφορτωμένες δομές φιλοξενίας της χώρας.

3. Κοινή Δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας

Είναι γνωστό ότι στις αρχές του 2016 η Ελλάδα, και κατ' επέκταση και η Ευρώπη, αντιμετώπισαν άνευ προηγουμένου αυξημένες μεταναστευτικές ροές που κινητοποίησαν τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε. διεύρυνε τις επαφές της με την τουρκική πολιτική ηγεσία, οι οποίες κατέληξαν στις 18 Μαρτίου 2016 στην Κοινή Δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας⁴.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κοινής Δήλωσης, τρεις κατηγορίες νεοαφιχθέντων, δηλαδή όσων εισέρχονται μετά τις 20/3/2016 από την Τουρκία στην Ελλάδα, θα επιστρέφονται πίσω στην Τουρκία με έξοδα της Ε.Ε. Πρόκειται για: α) όσους δεν κάνουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα, β) όσων η αίτηση ασύλου εξετάζεται από τις ελληνικές αρχές και κρίνεται αβάσιμη (συμπεριλαμβανομένων αυτών που απορρίπτονται ως προδήλως αβάσιμες και εντάσσονται στην ταχύρρυθμη διαδικασία), γ) όσων η αίτηση ασύλου εξετάζεται από τις ελληνικές αρχές και κρίνεται απαράδεκτη. Σε αντάλλαγμα η Ε.Ε. θα δέχεται έναν Σύρο πρόσφυγα από την Τουρκία για κάθε Σύρο πρόσφυγα που θα επιστρέφεται από την Ελλάδα στην Τουρκία, μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των 72.000, διαδικασία που θα λάβει χώρα με τη στήριξη της Επιτροπής, των υπηρεσιών της Ε.Ε. και των υπολοίπων κρατών – μελών. Επιπλέον, προβλέπεται χρηματοδότηση της Τουρκίας έως 6 δισεκατομμυρίων ευρώ για τη δημιουργία Ταμείου Προσφύγων, επιτάχυνση της απελευθέρωσης της θεώρησης για τους Τούρκους υπηκόους και αναβίωση των διαπραγματεύσεων για προσχώρηση της Τουρκίας στην Ε.Ε. Η Τουρκία δεσμεύεται, επίσης, να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέπει νέες εισόδους παράτυπων μεταναστών από τις χερσαίες ή θαλάσσιες οδούς. Όλα αυτά τα στάδια θα προχωρούν παράλληλα, ενώ θα ελέγχονται ως προς την εφαρμογή τους.

---

³ Βλ. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_el.pdf

⁴ Βλ. ανακοινωθέν τύπου υπ' αριθμ. 144/16 της 18 Μαρτίου 2016 του Ευρ. Συμβουλίου http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/3/40802210113_en.pdf

Προς το σκοπό της παρακολούθησης εφαρμογής της Κοινής Δήλωσης⁵, ο Πρόεδρος της Ευρ. Επιτροπής έχει ορίσει Συντονιστή (τον κ. M. Verwey), ενώ περιοδικά εκπονούνται εκθέσεις για την πορεία εφαρμογής της. Μέχρι στιγμής η Ευρ. Επιτροπή έχει υποβάλει τέσσερις σχετικές εκθέσεις (η πιο πρόσφατη στις 8.12.2016)⁶. Στις εκθέσεις παρέχονται, μεταξύ άλλων, στοιχεία για τις επανεισδοχές στην Τουρκία, τη δραστηριοποίηση των υπηρεσιών και οργανισμών της Ε.Ε. (EASO, Frontex), τις συνθήκες υποδοχής και τις διαδικασίες ασύλου στα hotspots, τη διαδικασία επανεγκατάστασης από την Τουρκία στην Ε.Ε. κλπ.

Οι ελληνικές αρχές μεριμνούν για την ορθή εφαρμογή της Δήλωσης, διασφαλίζοντας την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και την εξατομικευμένη αξιολόγηση των αιτημάτων.

4. Σύσταση της Ευρ. Επιτροπής για την επανέναρξη των μεταφορών «Δουβλίνο»

Στις 8 Δεκεμβρίου 2016 υιοθετήθηκε σύσταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επανεκκίνηση των μεταφορών Δουβλίνου σταδιακά για αιτούντες άσυλο που διέρχονται τα ελληνικά σύνορα από 15 Μαρτίου 2017 και εντεύθεν⁷. Στα ως άνω πρόσωπα δεν εμπίπτουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και οι ανήκοντες σε ευάλωτες ομάδες.

Στο πλαίσιο της ως άνω σύστασης καταγράφονται τα βήματα και τα μέτρα (νομοθετικά και άλλα) που έχουν ληφθεί έως σήμερα από την χώρα μας αναφορικά με την βελτίωση των υποδομών υποδοχής των προσφύγων και την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Προς τούτο, σύμφωνα με την ως άνω σύσταση, η χώρα μας θα πρέπει να προβεί σε λήψη σειράς περαιτέρω μέτρων που αφορούν στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων, την πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου (πρώτος και δεύτερος βαθμός) την παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής, την μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών.

Σημειώνεται ότι, παρά την de facto αναστολή των μεταφορών «Δουβλίνο» μετά την έκδοση των αποφάσεων *MSS/Βελγίου και Ελλάδας* του ΕυρΔΔΑ (η επιτήρηση της οποίας είναι ακόμη ανοιχτή στην Επιτροπή Υπουργών) και *N.S./Secretary of State for the Home Department* του ΔΕΕ, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να απευθύνουν αιτήματα ανάληψης ευθύνης προς την Ελλάδα. Υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο οι αιτούντες να προσβάλουν την απόφαση περί επιστροφής τους στην Ελλάδα στα εθνικά τους δικαστήρια και, πιθανόν, να επιτύχουν την απαγόρευση μεταφοράς του στην χώρα μας, με το σκεπτικό ότι εξακολουθούν να υφίστανται συστημικές ελλείψεις, ειδικά από τη στιγμή που η επιτήρηση της δέσμης αποφάσεων *MSS/Βελγίου και Ελλάδας, Rahimi/Ελλάδας* κλπ. δεν έχει ακόμη κλείσει στην

⁵ Βλ. αναλυτικά στο σχετικό site της Ευρ. Επιτροπής http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3204_en.htm

⁶ COM (2016) 231 final of 20.4.2016 (“the First Report”), COM (2016) 349 final of 15.6.2016 (“the Second Report”), COM (2016) 634 of 28.9.2016 (“the Third Report”), COM (2016) 792 final of 8/12/2016 (“the Fourth Report”).

⁷ C(2016) 8525 final “Commission Recommendation of 8.12.2016 addressed to the Member States on the resumption of transfers to Greece under Regulation (EU) No. 604/2013”.

Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η τελική απόφαση σε κάθε περίπτωση ανήκει στο εθνικό δικαστήριο ή/και κατά περίπτωση στο ΕυρΔΔΑ. Σημειώνεται ότι το ΕυρΔΔΑ έχει εκδόσει δύο διατάξεις ασφαλιστικών μέτρων, αναστέλλοντας τη μεταφορά των προσφευγόντων στην Ελλάδα⁸. Είναι σαφές ότι σε περίπτωση μαζικών μεταφορών, οι δομές φιλοξενίας και το σύστημα ασύλου θα επιβαρυνθούν σημαντικά.

B. Σε εθνικό επίπεδο

1. Ενσωμάτωση του ενωσιακού κεκτημένου

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Αναμόρφωσης Ασύλου και Διαχείρισης Μετανάστευσης, το οποίο υιοθέτησε η χώρα μας τον Αύγουστο 2010, όπως συμπληρώθηκε από το Αναθεωρημένο Σχέδιο Δράσης για το Άσυλο και τη Διαχείριση της μετανάστευσης, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2014, και εξειδικεύτηκε από τον Οδικό Χάρτη για το Άσυλο (2015), έχουν θέσει διάφορες προτεραιότητες με σκοπό την υλοποίηση εκκρεμών δράσεων στους τομείς του ασύλου και της υποδοχής, την αναβάθμιση των δομών, την εγκαθίδρυση ενός αποτελεσματικού συστήματος διαχείρισης συνόρων και επιστροφών, καθώς και τη βελτίωση των διοικητικών διαδικασιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, με τον Ν. 4375/2016 ενσωματώθηκε η αναδιατυπωμένη Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου (2013/32/ΕΕ), όπως και τα άρθρα 8-11 της αναδιατυπωμένης Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής που αφορούν την κράτηση (2013/33/ΕΕ). Το Σχέδιο Νόμου για την ενσωμάτωση της αναδιατυπωμένης Οδηγίας για τις απαιτήσεις υποδοχής των αιτούντων διεθνούς προστασίας βρισκόταν σε δημόσια διαβούλευση έως την 31 Οκτωβρίου 2016 και αναμένεται να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή εντός των πρώτων μηνών του 2017.

Οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις εξασφαλίζουν τις ενδεδειγμένες συνθήκες υποδοχής και πρόσβασης στο σύστημα ασύλου με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ρυθμίζοντας λεπτομερώς τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, τις πρόσθετες εγγυήσεις για τις ευάλωτες ομάδες, την πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου, την ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τα δικαιώματά τους κλπ.

Στο νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπονται οι εξής χώροι διαμονής (κλειστού ή ανοιχτού τύπου κατά περίπτωση): α) Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (που λειτουργούν πλέον και ως hot spots), β) Δομές Προσωρινής Υποδοχής αιτούντων διεθνούς προστασίας, γ) Δομές Φιλοξενίας πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών οι οποίοι βρίσκονται σε διαδικασία επιστροφής, απέλασης ή επανεισδοχής, ή τελούν υπό καθεστώς αναβολής απομάκρυνσης. Σημειωτέον ότι το νομικό πλαίσιο του Ν. 3907/2011, σχετικά με τους χώρους κράτησης των τελούντων υπό επιστροφή

---

⁸ *M.S./Ουγγαρίας*, προσφ. αρ. 64194/16, 10.11.2016, *H.J./Ουγγαρίας*, προσφ. αρ. 70984/16, 30.11.2016.

(προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης), σε περίπτωση που κρίνεται απαραίτητη η κράτησή τους, δεν έχει μεταβληθεί.

2. Αναδιάρθρωση των υπηρεσιών

Με το π.δ. 123/2016 ιδρύθηκε αυτοτελές χαρτοφυλάκιο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Περαιτέρω, βάσει του σχετικού νομοθετικού πλαισίου (Ν. 4375/2016) αναμορφώνεται η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής (πλέον Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης), ιδρύθηκε Γενική Γραμματεία Υποδοχής στο Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και αναδιοργανώθηκαν η Υπηρεσία Ασύλου και η Αρχή Προσφυγών. Ιδρύεται, επιπλέον, Διεύθυνση Υποδοχής και Διεύθυνση Κοινωνικής Ενσωμάτωσης (στη Γενική Γραμματεία Υποδοχής) που περιέχουν ειδικευμένα τμήματα για την υποδοχή και την ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων. Στον ίδιο νόμο (άρθρο 76) προβλέπεται και η σύσταση, στο Υπουργείο Οικονομικών, Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Διαχείρισης Προγραμμάτων Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και άλλων πόρων. Νέες διευθύνσεις στο Υπουργείο Εργασίας δημιουργήθηκαν με το Ν. 4445/2016 (Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας).

3. Επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης

Το λιμενικό σώμα στο πλαίσιο της έρευνας και διάσωσης στα θαλάσσια σύνορα και με τη συνδρομή του Frontex διενήργησε κατά το 2016 πλέον των 150.000 επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης υπηκόων τρίτων χωρών που επιχειρήσαν να εισέλθουν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα στη χώρα.

4. Συνθήκες υποδοχής

Επί του παρόντος, φιλοξενούνται στην Ελλάδα περίπου 62.784 άτομα σε δομές με ονομαστική χωρητικότητα 72.945 ατόμων. Στην ενδοχώρα, λειτουργούν περίπου 55 καταυλισμοί, ενώ στα νησιά 5 hotspots και 2 κέντρα ανοικτού τύπου στο Καρά Τεπέ (Λέσβος) και στη Σούδα (Χίος). Σημειώνεται ότι η Ύπατη Αρμοστεία των Ην. Εθνών για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ) έχει 21.114 θέσεις στο σύστημα στέγασής της, σε διαμερίσματα, ξενοδοχεία, οικογένειες και ξενώνες ασυνόδευτων ανηλίκων. Στα νησιά, η χωρητικότητα είναι 905 θέσεις. Η ΥΑ/ΟΗΕ εργάζεται περαιτέρω, προκειμένου να επιτύχει την πλήρη κάλυψη των θέσεων, ενώ παράλληλα έχει μεταφέρει, σε συνεργασία με το Κέντρο Επιχειρησιακής Οργάνωσης Μεταναστευτικού (ΚΕΠΟΜ), περίπου 3.500 άτομα στην ενδοχώρα⁹.

Σ' ότι αφορά τις βέλτιστες πρακτικές επί του πεδίου, η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας (DG-ECHO) σε συνεργασία με την ΥΑ/ΟΗΕ μεριμνούν ως προς τη χρηματική οικονομική ενίσχυση αιτούντων άσυλο που διαμένουν σε καταυλισμούς. Αναφορικά με την προστασία από τα ακραία καιρικά φαινόμενα λόγω του χειμώνα

⁹ Βλ. για περισσότερες πληροφορίες <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>.

(winterization), κάποιοι καταυλισμοί, για παράδειγμα στο Χέρσο, έχουν αδειάσει και οι διαμένοντες σε αυτούς μεταφέρονται σε ξενοδοχεία. Επιπλέον, έχουν κλείσει 4-5 καταυλισμοί στην ενδοχώρα, οι οποίοι δεν είχαν θεωρηθεί κατάλληλοι για χειμερινή διαβίωση, όπως οι καταυλισμοί σε Πέτρα Ολύμπου, Κυψελοχώρι, Τσεπέλοβο με τους διαμένοντες να μεταφέρονται σε διαμερίσματα και ξενοδοχεία.

Αναφορικά με τους ασυνόδευτους ανηλίκους, υπάρχουν 704 θέσεις στο σύστημα στέγασης της ΥΑ/ΟΗΕ. Επιπλέον, στους ασυνόδευτους ανηλίκους διασφαλίζεται στέγαση μέσω του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) που διαθέτει 1.256 θέσεις σε εξειδικευμένες δομές. Μέχρι τις 7/12/2016, ο αριθμός των ασυνόδευτων ανηλίκων στη λίστα αναμονής του ΕΚΚΑ ανερχόταν σε 1.314 άτομα.

Περαιτέρω, έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επιλογής Διοικητών για τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, έχει τοποθετηθεί ο Διοικητής στο ΚΥΤ της Λέσβου και αναμένεται η τοποθέτησή των υπολοίπων τεσσάρων, κατά το αμέσως προσεχές διάστημα, ενώ παράλληλα έχουν προσληφθεί και μόνιμοι υπάλληλοι. Τέλος, είναι σε διαδικασία υιοθέτησης τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOPs) για την υποδοχή και ταυτοποίηση.

Σ' ότι αφορά τα κοινωνικοοικονομικά δικαιώματα των αιτούντων άσυλο ή/και δικαιούχων διεθνούς προστασίας στη χώρα μας σημειώνονται τα εξής¹⁰: Βάσει του Ν. 4368/2016 (Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου) και ειδικότερα το άρθρο 33 αυτού (υγειονομική κάλυψη ανασφάλιστων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων), οι αιτούντες διεθνούς προστασίας, καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου μέχρι και την έκδοση απόφασης επί αιτήσεως ακυρώσεων, έχουν δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στις Δημόσιες Δομές Υγείας και δικαιούνται νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Οι όροι και οι προϋποθέσεις δωρεάν πρόσβασης εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με την ΚΥΑ αριθ. Α3(γ)/Γ.Π./οικ. 25132/2016 (Ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της πρόσβασης των ανασφάλιστων στο Δημόσιο Σύστημα Υγείας). Έτσι, οι αιτούντες διεθνούς προστασίας, εφόσον δεν διαθέτουν και αδυνατούν να εκδώσουν ΑΜΚΑ, δικαιούνται του συνόλου των παροχών, με την κατοχή και επίδειξη της Κάρτας Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (Κ.Υ.Π.Α.). Περαιτέρω, σύμφωνα με εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας από 31/5/2016 (υπ' αριθμ. Α3γ/Γ.Π.οικ.39364), με την οποία δόθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την διασφάλιση της πρόσβασης των ανασφάλιστων και των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων στο δημόσιο σύστημα υγείας, σημειώνεται ότι γίνονται δεκτοί στα ΤΕΠ Νοσοκομείων δωρεάν ασθενείς από παραπομπές ιατρών των κέντρων φιλοξενίας για νοσηλεία, διαγνωστικές εξετάσεις και φάρμακα από τα φαρμακεία των νοσοκομείων, ανεξαρτήτως της κατοχής ΚΥΠΑ λόγω των έκτακτων συνθηκών που αντιμετωπίζει η χώρα.

Τέλος σ' ότι αφορά το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το άρθρο 38 Ν. 4415/2016 «Ρυθμίσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και

---

¹⁰ Βλ. αναλυτικότερα, *Μαρούδα Μ.-Ντ., Σαράντη Β., Προσφυγικό δίκαιο*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016.

άλλες διατάξεις» που υιοθετήθηκε πρόσφατα (ΦΕΚ Α' 159, 6/9/2016) ορίζει ότι θα υιοθετηθεί ΚΥΑ για την ίδρυση τάξεων υποδοχής και ΥΑ για τους εκπαιδευτικούς. Ειδικότερα, το Υπουργείο Παιδείας, για το σχολικό έτος 2016-2017, έχει προβλέψει τη λειτουργία απογευματινών τάξεων στα δημόσια δημοτικά σχολεία και γυμνάσια της χώρας, ενώ παιδικοί σταθμοί για παιδιά προσχολικής ηλικίας θα λειτουργήσουν εντός των Κέντρων Φιλοξενίας.

5. Διαδικασία ασύλου

Μέχρι 31.12.2016 λειτουργούσαν στην ελληνική επικράτεια επτά Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου (Αττικής, Θεσσαλονίκης, Θράκης, Ρόδου, Σάμου, Λέσβου και Πάτρας) και έντεκα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου (Πειραιά, Αμυγδαλέζας Αττικής, Φυλακίου Β. Έβρου, Ξάνθης, Χίου, Λέρου, Κω, Κορίνθου, Κρήτης, Μετεγκατάστασης στον Άλιμο και Ταχείας Εξέτασης αιτήσεων διεθνούς προστασίας στην Αττική). Η Υπηρεσία Ασύλου στελεχώνεται από πάνω από 600 άτομα, ενώ στο έργο της την συνδράμουν η ΥΑ/ΟΗΕ και εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της Ε.Ε. υπό την αιγίδα του EASO σε θέματα μετεγκατάστασης.

Η πρόσβαση στη διαδικασία διεθνούς προστασίας είναι ελεύθερη και δωρεάν. Η Υπηρεσία Ασύλου διανέμει στους αιτούντες ενημερωτικό φυλλάδιο σε 19 γλώσσες, στο οποίο περιέχονται όλες οι βασικές πληροφορίες αναφορικά με την ακολουθητέα διαδικασία. Οι πληροφορίες αυτές αναρτώνται και στον διαδικτυακό τόπο της Υπηρεσίας Ασύλου (www.asylo.gov.gr). Σε αλλοδαπούς ή ανιθαγενείς που βρίσκονται σε κέντρα κράτησης ή σημεία διέλευσης συνόρων, παρέχεται πληροφόρηση σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας, τόσο από την Υπηρεσία Ασύλου όσο και από εκπροσώπους του EASO. Πληροφόρηση των ενδιαφερομένων παρέχεται, επίσης, στο πλαίσιο της διαδικασίας μετεγκατάστασης, αλλά και σε όσους έχουν προκαταγραφεί και βρίσκονται σε διαδικασία ολοκλήρωσης της κατάθεσης του αιτήματός τους. Περαιτέρω, οι ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται διαδικτυακά για την έκδοση της άδειας διαμονής ενιαίου τύπου και την έκδοση ταξιδιωτικού εγγράφου (TDV).

Παράλληλα με τη δυνατότητα αυτοπρόσωπης παρουσίας στα ΠΓΑ και ΑΚΑ, προκειμένου να υποβληθεί αίτηση διεθνούς προστασίας, η Υπηρεσία Ασύλου παρέχει στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα απόδοσης ημερομηνίας καταγραφής αίτησης (ραντεβού) μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής Skype (αφορά υποθέσεις που εξετάζονται με την κανονική διαδικασία, με τη διαδικασία ταχείας εξέτασης αιτημάτων και υποθέσεις μετεγκατάστασης).

Από την 1/1/2016 έως τις 31/12/2016 κατατέθηκαν συνολικά 51.091 αιτήσεις διεθνούς προστασίας, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός για το 2015 ανέρχεται σε 13.197 αιτήσεις. Επί του συνόλου των 51.091 αιτήσεων διεθνούς προστασίας που κατατέθηκαν σε αυτό το χρονικό διάστημα, οι 32.016 κατατέθηκαν από άνδρες, οι 19.075 κατατέθηκαν από γυναίκες και οι 2.361 ήταν αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων.

Πρώτος βαθμός εξέτασης

α) Αποφάσεις έτους 2016 μετά από εξέταση επί της ουσίας

Το 2016 εκδόθηκαν συνολικά 9.319 αποφάσεις επί αιτήσεων διεθνούς προστασίας που εξετάστηκαν επί της ουσίας. Εξ' αυτών, οι 6.608 ήταν αρνητικές και οι 2.711 θετικές. Πιο αναλυτικά, εκ των 2.711 αποφάσεων που αναγνώριζαν καθεστώς δικαιούχου διεθνούς προστασίας στους αιτούντες, 2.467 αναγνώρισαν καθεστώς πρόσφυγα και 244 καθεστώς επικουρικής προστασίας στους αιτούντες. Το ποσοστό αναγνώρισης καθεστώτος διεθνούς προστασίας μετά από επί της ουσίας εξέταση των αιτημάτων από τον πρώτο βαθμό ανήλθε στο 29,1%.

Το 2016 υποβλήθηκαν συνολικά 1.000 αιτήματα διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της διαδικασίας ταχείας εξέτασης αιτημάτων Σύρων και εκδόθηκαν 913 θετικές αποφάσεις.

β) Αποφάσεις 2016 μετά από εξέταση ως προς το παραδεκτό του αιτήματος ή λόγω παραίτησης από το αίτημα ή λόγω σιωπηρής ανάκλησης

Επιπρόσθετα, το 2016 εκδόθηκαν 15.069 αποφάσεις απαραδέκτου επί αιτημάτων διεθνούς προστασίας και 2.700 αποφάσεις διακοπής της εξέτασης αιτήματος ή παραίτησης από το αίτημα.

γ) Μετεγκατάσταση

Μέχρι και τις 27-12-2016, η Υπηρεσία Ασύλου έχει καταγράψει 21.431 αιτήσεις ατόμων επιλέξιμων για το πρόγραμμα της μετεγκατάστασης, ενώ αντίστοιχα είχε δεχτεί 13.634 θέσεις από άλλα Κράτη-Μέλη. Έχουν αποσταλεί 13.345 αιτήματα σε άλλα Κράτη-Μέλη, εκ των οποίων 10.712 έχουν γίνει αποδεκτά και περίπου 7.500 άτομα έχουν μετεγκατασταθεί.

δ) Προκαταγραφές

Με τη διενέργεια της μαζικής και ταχείας άσκησης προ-καταγραφής τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2016, προ-καταγράφηκαν συνολικά 27.592 άτομα που παρέμειναν στη χώρα μετά το κλείσιμο των συνόρων το Φεβρουάριο του 2016. Η πλήρης καταγραφή τους αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί στο τέλος του Φεβρουαρίου του 2017.

Επιπρόσθετα, 22.870 βουλήσεις κατάθεσης αίτησης ασύλου (απλή καταγραφή) καταχωρήθηκαν στα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου (ΠΓΑ Λέσβου, ΑΚΑ Κω, ΑΚΑ Λέρου, ΑΚΑ Σάμου, ΑΚΑ Χίου, ΠΓΑ Ρόδου από τις 20/3/2016 έως τις 31.12.2016). Από αυτά, 12.381 αιτήματα διεθνούς προστασίας είχαν καταγραφεί πλήρως έως τις 31/12/2016.

Δευτεροβάθμιος έλεγχος

Σ' ότι αφορά το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής (άρθρο 13 ΕυρΣΔΑ), με τροποποίηση του Ν. 4375/2016, που εισήχθη με το άρθρο 86 του Ν. 4399/2016,

ιδρύθηκαν τριμελείς Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, αρμόδιες για τον δευτεροβάθμιο έλεγχο των αποφάσεων των Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου και Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου. Οι εν λόγω Επιτροπές αποτελούνται από δύο ενεργεια δικάστες (Διοικητικούς Εφέτες) και ένα άτομο που υποδεικνύεται από την Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Δικαίωμα νομικής συνδρομής

Για τη δωρεάν νομική συνδρομή στους αιτούντες κατά το στάδιο της προσφυγής (άρθρο 44 παρ. 3 Ν. 4375/2016) υιοθετήθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2016 Κοινή Υπουργική Απόφαση (οικ. 12205) που προβλέπει τη δημιουργία σχετικού μητρώου δικηγόρων που θα τηρείται στην Υπηρεσία Ασύλου. Μέχρι τη δημιουργία του μητρώου, δωρεάν νομική συνδρομή στους αιτούντες διεθνούς προστασίας των οποίων το αίτημα εκκρεμεί σε δεύτερο βαθμό, παρέχεται από την ΥΑ/ΟΗΕ.

6. Επιστροφές

Κατά το έτος 2016, επεστράφησαν συνολικά από τη Χώρα μας 19.151 υπήκοοι τρίτων χωρών, εκ των οποίων 12.998 αναγκαστικά και 6.153 εθελουσίως, μέσω προγραμμάτων εθελούσιου επαναπατρισμού (Assisted Volunteer Return) του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.).

Ειδικότερα και στο πλαίσιο υλοποίησης της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε. – Τουρκίας, έχουν επιστραφεί στην Τουρκία συνολικά 865 υπήκοοι τρίτων χωρών (συμπεριλαμβανομένων 154 υπηκόων Συρίας). Οι επιχειρήσεις επιστροφής στην Τουρκία διεξάγονται με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής “FRONTEX”, η οποία μισθώνει και τα απαιτούμενα πλωτά και εναέρια μέσα.

Σε κάθε επιχείρηση, κατόπιν σχετικής ενημέρωσης από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας για τον σχετικό προγραμματισμό, συμμετέχει εκπρόσωπος της Ανεξάρτητης Αρχής “Συνήγορος του Πολίτη”, ο οποίος εποπτεύει τη διεξαγωγή της επιχείρησης επανεισδοχής. Παράλληλα, με μέριμνα των Ελληνικών Αρχών, σε κάθε επιχείρηση επανεισδοχής επιβαίνει στο πλοίο ή το αεροσκάφος που πραγματοποιεί αυτή και γιατρός προς αντιμετώπιση τυχόν έκτακτου περιστατικού κατά τη διάρκεια της επιχείρησης.